

ONTMOETEN EN VERBINDEN

INHOUDSOPGAVE

1	<u>Het jaar van de ontmoeting</u>	<u>3</u>
	<u>Emancipatie</u>	<u>6</u>
	<u>Nasleep corona</u>	<u>8</u>
	<u>Vereniging</u>	<u>11</u>
2	<u>Mbo & Arbeidsmarkt</u>	<u>14</u>
	<u>Opleiden voor een beroep</u>	<u>16</u>
	<u>Leven lang ontwikkelen: maatwerkscholing</u>	<u>18</u>
	<u>Emancipator voor het sociaal domein</u>	<u>21</u>
3	<u>Mbo & Samenleving</u>	<u>26</u>
	<u>Studentenwelzijn</u>	<u>26</u>
	<u>Gelijkwaardigheid</u>	<u>27</u>
	<u>Basisvaardigheden, Rekenen, Taal</u>	<u>29</u>
	<u>Burgerschap</u>	<u>33</u>
4	<u>Mbo & Kwaliteit</u>	<u>36</u>
	<u>Werkagenda mbo</u>	<u>36</u>
	<u>Werkgeverschap</u>	<u>37</u>
	<u>Professionalisering</u>	<u>40</u>
	<u>Digitalisering</u>	<u>42</u>
	<u>Innovatie</u>	<u>46</u>
	<u>Bekostiging</u>	<u>48</u>
5	<u>MBO Raad en de vereniging</u>	<u>50</u>
	<u>Governance</u>	<u>51</u>
	<u>Organisatie</u>	<u>54</u>
6	<u>Samenvatting</u>	<u>56</u>
	<u>Bestuursleden</u>	<u>58</u>
	<u>Colofon</u>	<u>62</u>

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Het mbo staat in het middelpunt van de belangstelling. In politiek en samenleving daagt het besef dat sterk beroepsonderwijs de sleutel is tot maatschappelijke vernieuwing.

‘Het mbo is de motor voor grote maatschappelijke opgaven als de energietransitie, de woningbouw en de zorg’

Robbert Dijkgraaf, 15 juli 2022.

Adnan Tekin, voorzitter MBO Raad

Portefeuilles:

- communicatie/woordvoering
- studentzaken
- (vice-)voorzitter SBB
- (sociale) veiligheid
- administratieve lasten/consistentie regelgeving
- burgerschap (samen met Rianne van der Meij)
- corona (samen met Bert Beun)
- verenigingszaken (samen met Frank Bluiminck)
- governance (samen met Gabe van der Zee)

Adnan Tekin, voorzitter MBO Raad

Eigen identiteit

De werkagenda brengt de eigen identiteit van het mbo voor het voetlicht. ‘De minister van Onderwijs laat een fris geluid horen over de sector,’ zegt de voorzitter. ‘Hij bevestigt de volwaardige positie van het mbo binnen een waaier van onderwijssectoren, die ieder op hun eigen manier een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onze samenleving.’ Waarbij de kracht van het mbo schuilt in leren op de werkvloer. Het is nu aan de sectoren om aan te geven hoe ze hun bijdrage gaan invullen.

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Praktijkgericht onderzoek

Een van de uitdagingen daarbij voor het mbo is de invulling van het thema kwaliteit, onderzoek en innovatie. 'Wij timmeren al aan de weg bij de uitvoering van praktijkgericht onderzoek,' geeft Adnan Tekin aan. 'In het kader van regionale samenwerking hebben wij in de afgelopen jaren laten zien dat we als mbo daarin toegevoegde waarde hebben.' Dit wordt onderkend door organisaties die nu nog grotendeels voor het hoger onderwijs werken, zoals het Regieorgaan SIA en het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek (NRO).

Stagepact

Tegelijk met de werkagenda ondertekenden de partijen het Stagepact om stagediscriminatie tegen te gaan. **'Uitbannen van stagediscriminatie in het mbo heeft voor de minister topprioriteit,'** weet Adnan Tekin. 'Daarin ligt een grote uitdaging voor onze scholen, onze medewerkers en voor de betrokken leerbedrijven.' Nog te vaak hebben andere studenten van niet-westerse komaf moeite om een geschikte stage-plek te verwerven. Dat is naar voor deze studenten zelf en bovendien ondervindt de arbeidsmarkt er schade van. Voor de toekomst van Nederland is het essentieel dat iedere student, ongeacht afkomst, geloof, gender, beperking of culturele achtergrond zich kan ontwikkelen tot een volwaardige professional.

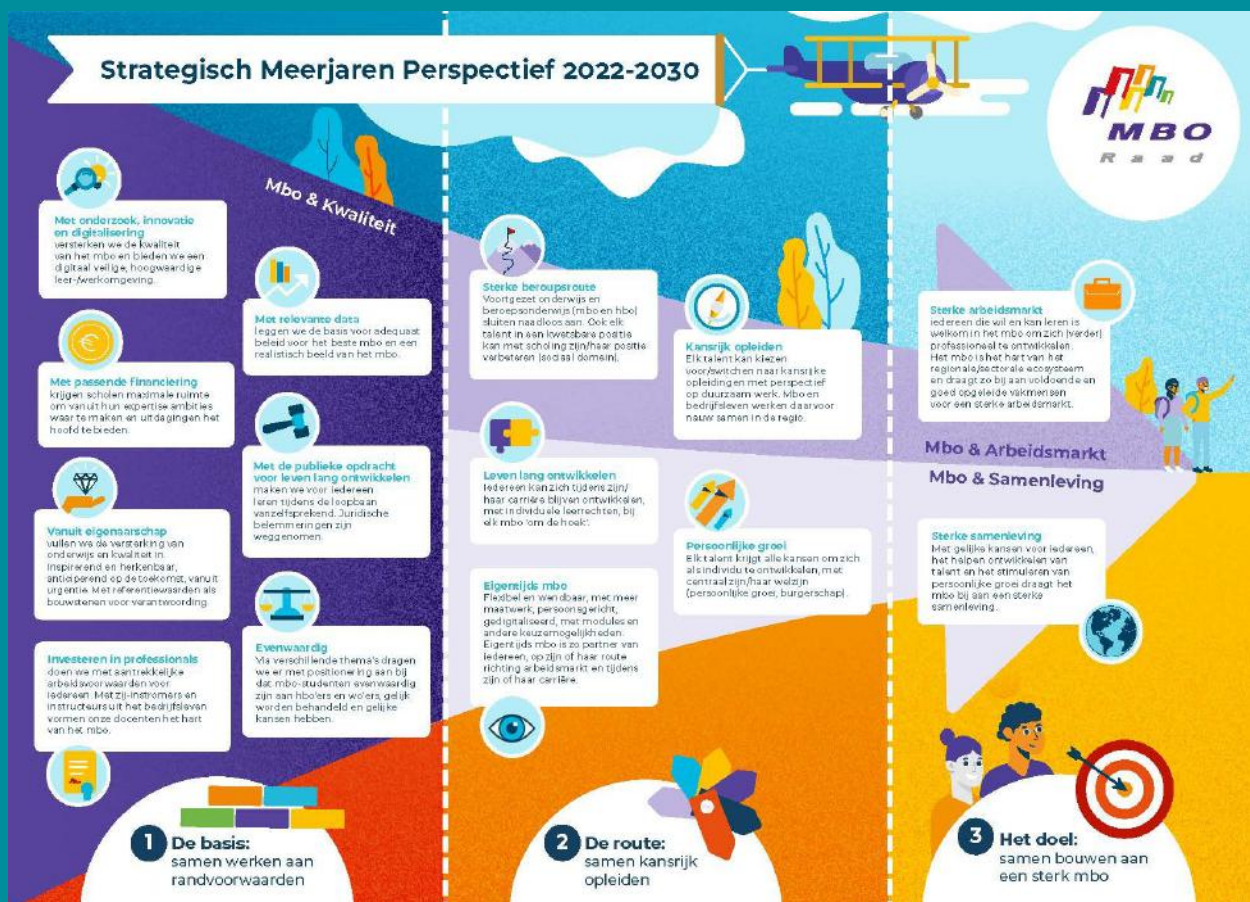

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Lerend vermogen

De basis voor de afspraken in de werkagenda en het Stagepact is gelegd in 2022. In dit verslag volgen we het spoor terug. Vanaf de start van het nieuwe kabinet en het einde van de coronamaatregelen tot de publicatie van het Meerjarenperspectief mbo 2022-2030.

We laten zien hoe de MBO Raad, de landelijke vereniging van 57 mbo-scholen, heeft meegewerkt aan het creëren, formuleren en vastleggen van de ambities op het terrein van de arbeidsmarkt, de samenleving en de kwaliteit van het onderwijs. Daarnaast brengen we de ontwikkeling van de vereniging in beeld, als vertegenwoordiger van een volwassen sector waarin het lerend vermogen van de leden centraal staat.

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Emancipatie

De versterkte positie van het mbo kwam tot uitdrukking bij de start van het nieuwe kabinet Rutte IV. Onderwijsminister Dijkgraaf gaf onomwonden aan hoe belangrijk het middelbaar beroepsonderwijs is voor economie en samenleving. Maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie zijn onuitvoerbaar als we niet over voldoende goed opgeleide vakmensen beschikken: 'Zonder hen kunnen we Nederland niet duurzaam maken.'

Vakkrachten

Een herkenbare uitspraak, volgens voorzitter Adnan Tekin: 'Het tekort aan vakkrachten is de meest urgente crisis van dit moment.' Bij het tekort aan arbeidskracht en productiviteit zijn alle ogen gericht op het mbo. De snel veranderende arbeidsmarkt vraagt om wendbare en flexibele professionals, die na het behalen van hun diploma gedurende hun carrière verder blijven leren, want de baan voor het leven bestaat niet meer.

Unieke positie

'De arbeidsmarkt is kwetsbaar en grillig,' benadrukt Adnan Tekin. Als we professionals daarop willen voorbereiden moet in de eerste plaats de waardering voor het mbo veranderen. 'Het middelbaar beroepsonderwijs heeft een unieke positie in Nederland. Als je kijkt naar de kwaliteit van het onderwijs, naar de voorzieningen en de faciliteiten, dan doet het mbo het echt uitstekend. Toch zijn ouders nog vaak huiverig om hun kind naar het mbo te sturen.'

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Opwaartse druk

Het mbo heeft last van de 'opwaartse druk' in het onderwijs. Jarenlang heeft de overheid jongeren gestimuleerd om een steeds hoger opleidingsniveau te volgen, met nadruk op havo, vwo en hoger onderwijs. Op die manier zou ons land zich ontwikkelen tot een kenniseconomie. Het resultaat is een scherpe tegenstelling tussen 'hoog opgeleid' en 'laag opgeleid'. Inmiddels is duidelijk dat juist mbo-professionals een essentiële bijdrage leveren aan de welvaart van ons land.

Hersteloperatie

Minister Dijkgraaf spreekt in dat verband over een 'hersteloperatie voor het mbo'. In plaats van een verdeling in hoog opgeleid en laag opgeleid ziet hij daarom meer in het beeld van de hierboven genoemde brede waaier aan opleidingen. Het mbo rekent hij nadrukkelijk tot het vervolgonderwijs, op één lijn met het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. In het verlengde daarvan wil hij de mogelijkheden voor onderzoek in de sector verbreden, onder andere door uitbreiding van het aantal practoraten.

Gelijke behandeling

Daarnaast pleit hij voor gelijke behandeling van mbo-studenten. Mbo'ers worden soms geweigerd bij horecagelegenheden waar studenten uit het hoger onderwijs wel worden toegelaten. Bij de bepaling van de rekenrentes voor studieleningen wordt met verschillende maten gemeten. Bovendien ontvangen mbo'ers vaak lagere stagevergoedingen. Ook daar is nu aandacht voor. Adnan Tekin: '2022 was ook het jaar van de verdere emancipatie van de mbo-studenten.'

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Nasleep corona

Aan het begin van het jaar zaten de coronamaatregelen daarbij nog flink in de weg. Het mbo heeft echt te lijden gehad onder de pandemie. 'Het mbo moet je proeven, zien en voelen,' stelt Adnan Tekin. 'Ons beroepsonderwijs, met de praktijk als kern, kan alleen gedijen in samenspel met alle partners in de omgeving, van bedrijven en instellingen tot gemeenten en zorgverleners. Door de gedwongen schoolsluiting stond deze samenwerking onder druk.'

Stagetekorten

Voor studenten betekende dit dat ze niet op de normale manier stage konden lopen. Een zwaar gelag voor jongeren die zich willen onderdompelen in de beroepspraktijk. Tijdens de coronacrisis liepen de stagetekorten op tot een piek van 22.000. Met het 'Actieplan stages en leerbanen' van SBB gingen partners in het mbo deze tekorten te lijf. Ze gingen in gesprek over een alternatieve invulling van de stage-eisen. Studenten konden bijvoorbeeld ervaring opdoen in praktijksimulaties binnen de school.

Experimenteren

Mbo-instellingen kregen de mogelijkheid om te experimenteren. 'We slaagden er met zijn allen in om bijna al het onderwijs in aangepaste vorm door te laten gaan,' zegt voorzitter Adnan Tekin hierover. 'OCW gaf ons de ruimte om studenten te laten slagen met minder keuzedelen,' geeft bestuurslid Bert Beun aan. 'Verder mochten scholen alternatieve vormen van stages en examinering inzetten, met intensievere begeleiding en een criteriumgericht interview. Dat bleek goed te werken.'

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Eigen kracht

Vanuit de vereniging werd ondertussen meegedacht over gehele of gedeeltelijke heropening van het mbo. Er werd overleg gevoerd met instellingen buiten het mbo, waaronder universitaire medische centra. De sector gaf een eigen invulling aan de scenario's voor heropening die door de overheid ontwikkeld waren. Daarmee liet de sector zien dat zij op eigen kracht tot oplossingen kan komen en het vertrouwen vanuit de politiek ten volle waard is.

Netwerk FSR

Een belangrijke rol daarbij speelden de facilitaire diensten. Het platform FSR is het Facilitair Samenwerkingsverband roc's, aoc's en vakscholen. Medewerkers van mbo-scholen delen hierin hun kennis en bundelen de krachten. Het platform bestaat uit een stuurgroep met bestuurders en directeuren facilitair bedrijf van de mbo-scholen en netwerken rond Integrale Veiligheid, Facilitair en Huisvesting, Inkoop, Contractmanagement, Verzekeringen en Informatie- en Archiefmanagement. Daarnaast is het netwerk Subsidies ondergebracht bij FSR.

Niet alleen bij de heropening van de scholen, maar ook op het thema klimaat en duurzaamheid had FSR in 2022 succes. Het platform had voor de energietarieven snel op orde hoeveel de scholen kwijt waren aan additionele kosten. Daardoor kon het ministerie op korte termijn voor compensatie van deze kosten zorgen. Afsproken is om de bestuurlijke aandacht voor dit thema te intensiveren.

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Heropening

Na de heropening organiseerden mbo-instellingen weer op grote schaal open dagen, om scholieren en ouders een beeld te geven van het praktijkgerichte onderwijs binnen het mbo. Voorzitter Adnan Tekin bezocht onder andere een open dag in Nijmegen en zag dat ouders van aankomend studenten verrast waren. 'Ze hadden de goede faciliteiten en de uitstekende sfeer binnen de instelling totaal niet verwacht. Dat betekent dat we als mbo de deuren nog verder open moeten zetten, om nog beter te

Mentale gevolgen

Daarnaast is veel aandacht nodig voor de mentale gevolgen van de coronacrisis. 'Studenten en docenten hebben er echt een klap van gehad,' benadrukt bestuurslid Bert Beun. 'We zitten nog midden in het herstelproces.' Motivatie en welzijn zijn daarom blijvend onderdeel van gesprekken in het mbo. Adnan Tekin is als voorzitter van de MBO Raad toegetreten tot het bestuur van stichting Mind Us die aandacht vraagt voor de mentale gezondheid van jongeren. Een van de initiatieven van de stichting is onderwerp prestatiedruk aan te pakken. Het is belangrijk om maatregelen te maken. Ook de financiële gevolgen van de coronacrisis voor mbo-studenten wordt niet uit het oog verloren. Gesprekken met het kabinet en de Tweede Kamer van OCW hebben een concreet resultaat opgeleverd: een motie aangenomen om boeken en digitale leermaterialen voor alle studenten gratis aan te bieden.'

Bert Beun, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles:

Onderwijs en omgeving

- RIF, CIV, Technohubs
- regionale ecosystemen
- LLO (incl. scholingsportaal en alumni)
(samen met Joany Krijt & Oege de Jong)
- kwaliteitszorg en -netwerk
- bestuursakkoord (samen met Oege de Jong)
- toezicht Inspectie (samen met Oege de Jong)

Digitalisering

- cybersecurity
- Portefeuilleverdeling juni 2020
- Benchmarks digitalisering
- DoD 2022
- Groeifondsaanvraag
- EDU-k
- Relatie SURF/Kennisnet

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Kwetsbare arbeidsmarkt

Corona was ook aanleiding om discussies over opleidingen anders te gaan voeren. Immers, de pandemie maakte zichtbaar hoe kwetsbaar de arbeidsmarkt kan zijn. Een snel veranderende arbeidsmarkt vraagt om een brede, gezamenlijke kijk op het beroepsonderwijs, waarin meer wordt gedacht vanuit kansen dan vanuit de vraag of een opleiding teveel of juist te weinig studenten aflevert. Een taskforce met leden uit het onderwijs en de sociale partners, onder leiding van Lodewijk Asscher, ging ermee aan de slag.

Vereniging

Kansrijk Opleiden

Na de zomer resulteerde dat in het advies Kansrijk Opleiden, waarin drie sectoren met kansen worden uitgelicht: zorg, techniek en dienstverlenende beroepen. Intensievere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, zowel landelijk als regionaal, moet er voor zorgen dat studenten meer mogelijkheden krijgen om te starten in een van deze tekortsectoren. Er komt een Bosatlas waarin per sector het verband tussen vraag en aanbod wordt weergegeven.

Stakeholders

Daarnaast zal er worden gewerkt aan het aantrekkelijker maken van het mbo ten opzichte van de havo. Adnan Tekin: 'We krijgen extra geld voor LOB en de doorstroom van vmbo naar mbo en naar hbo, om te kijken of we die tekortsectoren op een andere manier kunnen aanvliepen.' Essentieel in dat verband is de samenwerking met alle stakeholders: bedrijven en instellingen, gemeenten en andere onderwijssectoren. 'Dat wordt de doorontwikkeling van de komende vier jaar,' stelt Bert Beun. 'Ben je echt in staat om je regionale plan of het plan voor je werkgebied samen met je stakeholders te maken en het goede te doen met de middelen die je krijgt?'

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Positionering

Intensievere samenwerking met het hoger onderwijs heeft gevolgen voor de positionering van het mbo. 'Het mbo staat er in het hele land goed op,' benadrukt de voorzitter. 'We worden door partners in het hoger onderwijs, de landelijke en plaatselijke overheden en het bedrijfsleven, gezien als een interessante gesprekspartner.' Duidelijke communicatie over de doelstellingen en de behoeften van het mbo is daarom eens te meer van groot belang. Naast positionering langs de lijn van beleidsthema's en de actualiteit laat de MBO Raad het mbo van een andere kant zien met Dit is mbo.

Dit is mbo

Studenten, onderwijsteams, leerbedrijven en stagebegeleiders stonden centraal tijdens het dertiende ambassadeursgala, een samenwerkingscollectief van de MBO Raad, Skills Netherlands, SBB, Aob en de BV MBO. Nieuw was de Beste Excellence Award voor de beste medaillewinnaar van Skills The Finals.

In 2022 vond de Nationale Opening 'nieuwe stijl' plaats in Hoogeveen, in eendrachtige samenwerking van de noordelijke mbo-instellingen Alfa College, Noorderpoort, Drenthe College, Terra en Menso Alting, als vertegenwoordigers namens de gehele sector. Centraal in de online te volgen talkshow stonden maatschappelijke thema's als duurzaamheid en de energietransitie. Hoofdgast was minister van Klimaat en Energie Rob Jetten.

HET JAAR VAN DE ONTMOETING

Strategisch Meerjaren Perspectief

Als klap op de vuurpijl publiceerde de MBO Raad een visie van de hele vereniging op de toekomst van het mbo. De totstandkoming van dit Strategisch Meerjarenperspectief mbo 2022-2030 is tekenend voor de volwassenheid van de vereniging: de inbreng van de leden en stakeholders is na uitgebreide consultatie in een compact document verwerkt. 'De inhoud daarvan bepaalde onder meer onze inzet bij de gesprekken over de Werkagenda mbo en is de komende jaren leidend voor onze inspanningen voor de leden en voor de sector,' geeft Adnan Tekin aan. Uit het document blijkt dat de in de MBO Raad verenigde regionale opleidingscentra en beroepscolleges oog hebben voor de maatschappelijke uitdagingen en nadrukkelijk willen bijdragen aan oplossingen: 'Wij ervaren de urgentie van een langetermijnvisie op het mbo.'

Zelfregulerend vermogen

Vanuit de politiek wordt het zelfregulerend vermogen van de sector op waarde geschat. Dat bleek ook tijdens de presentatie van de begrotingscijfers door het kabinet in september 2022: 'Met de in de Rijksbegroting gepresenteerde investeringen trekt het kabinet de lijn van versterking van het mbo door.' De MBO Raad zet er stevig op in leven lang ontwikkelen als publieke opdracht van het mbo en daarmee als vierde kwalificatie erkend te krijgen. De sector is klaar voor een substantiële bijdrage aan een permanente leercultuur in ons land. In het hoofdstuk Mbo & arbeidsmarkt gaan we daar nader op in.

MBO & ARBEIDSMARKT

‘Het mbo is de banenmotor van Nederland’. In zijn kamerbrief van 20 oktober 2022 roemde minister Dijkgraaf de unieke samenwerking tussen het middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven:

‘Ons mbo leidt studenten op voor beroepen die essentieel zijn voor de brede welvaart van Nederland: afgestudeerde mbo-ers zorgen er voor dat treinen rijden, huizen worden gebouwd en onze ouderen worden verzorgd.’

Ecosysteem

Die samenwerking komt tot uiting in de nauwe verwevenheid van het onderwijs met de regionale arbeidsmarkt, als invulling van de kwalificatie ‘leren voor een beroep’ (onderdeel van de drievoudige kwalificatie). In het regionale ecosysteem werken onderwijs, bedrijven, gemeenten en verzorgende instanties actief samen aan de begeleiding van jongeren. Studenten leren in praktijksituaties om de eerste stappen te zetten naar professionele beroepsbeoefening.

Ervaren instructeurs

‘De kracht van het mbo is dat je leert op de werkvloer,’ zoals Adnan Tekin het uitdrukt. Daarbij krijgen studenten ook onderricht van ervaren instructeurs uit de praktijk zelf. Professionals die van de hoed en de rand weten en gewend zijn om met jongeren op te trekken. Zij voldoen aan alle bekwaamheidseisen voor deze werkzaamheden.

MBO & ARBEIDSMARKT

Maatwerkscholing

De publieke opdracht van het mbo verbonden aan de arbeidsmarkt is breder dan opleiden voor een beroep. We zorgen er ook voor dat iedereen na zijn of haar start op de arbeidsmarkt tijdens de loopbaan verder kan leren. Daarom zetten we maatwerkscholing in voor een Leven Lang Ontwikkelen. Daarnaast maken we ons, als emancipator voor het sociaal domein, sterk voor iedereen die extra ondersteuning nodig heeft om een plek op de arbeidsmarkt te verwerven.

Eigentijdse visie op onderwijs

Voor de uitvoering van deze publieke opdracht is een eigentijdse visie op onderwijs nodig. Met een sterke beroepsroute samen met voortgezet onderwijs en hoger onderwijs. Brede samenwerking met partners in het bedrijfsleven en de overheid is onontbeerlijk. Onze scholen bevinden zich in het hart van het regionale ecosysteem. Van daaruit werken zij aan de ontwikkeling van innovatief en adaptief onderwijs dat inspeelt op de behoeften van de markt en de samenleving.

Hieronder bespreken we de voortgang op de aan de arbeidsmarkt verbonden thema's:

- Opleiden voor een beroep
- Leven lang ontwikkelen
- Emancipator voor het sociaal domein

Meerjarenperspectief

‘Het mbo heeft een brede publieke opdracht. In het initiële onderwijs met de zo belangrijke drievoudige kwalificatie: opleiden voor een beroep, voor doorleren en voor succesvol en zinvol in de samenleving participeren. In een leven lang ontwikkelen met maatwerkscholing. En als emancipator voor het sociaal domein. Deze drie deelopdrachten hangen nauw met elkaar en met de arbeidsmarkt samen’

MBO & ARBEIDSMARKT

Opleiden voor een beroep

Joany Krijt, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles:

Onderwijs en bedrijfsleven

- lid dagelijks bestuur SBB
- kwalificatiestructuur
- macrodoelmatigheid
- BPV
- bedrijfstakgroepen, sectorale ontwikkelingen, SDG
- keuzedelen en certificaten (samen met Oege de Jong en Bert Beun)

Joany Krijt, bestuurslid MBO Raad

te kiezen wat het beste bij onder andere hun talenten past. 'We kunnen maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat er meer studenten naar kansrijke opleidingen in bijvoorbeeld de zorg en techniek gaan, maar als ze niet gemotiveerd zijn werkt het niet,' legt bestuurslid Joany Krijt uit.

Terug naar de bedoeling

Discussies over dergelijke maatregelen leverden niet de gewenste uitkomsten op. 'We moesten terug naar de bedoeling,' licht Joany Krijt toe. 'Wat wilden we er nou eigenlijk mee bereiken?' Het aantal studenten sloot in bepaalde gevallen niet aan op het aantal medewerkers dat de markt nodig had.

De bedoeling was om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. 'We hebben als sector een zorgplicht om aan te bieden wat de markt nodig heeft.'

Kansrijk opleiden

Het advies Kansrijk Opleiden van de Taskforce Asscher leverde nieuwe gezichtspunten op. Landelijk wordt bepaald wat er moet gebeuren, maar de uitvoering van de afspraken vindt plaats in de regio.

'De meeste mbo-studenten studeren lokaal en gaan daar ook werken,' legt Joany Krijt uit. Vanwege de grote plaatselijke verschillen is het zaak om regionaal te werken. 'Landelijk kan het lijken alsof er een overschot is, terwijl er regionaal juist mensen nodig zijn.'

MBO & ARBEIDSMARKT

Regio's aan zet

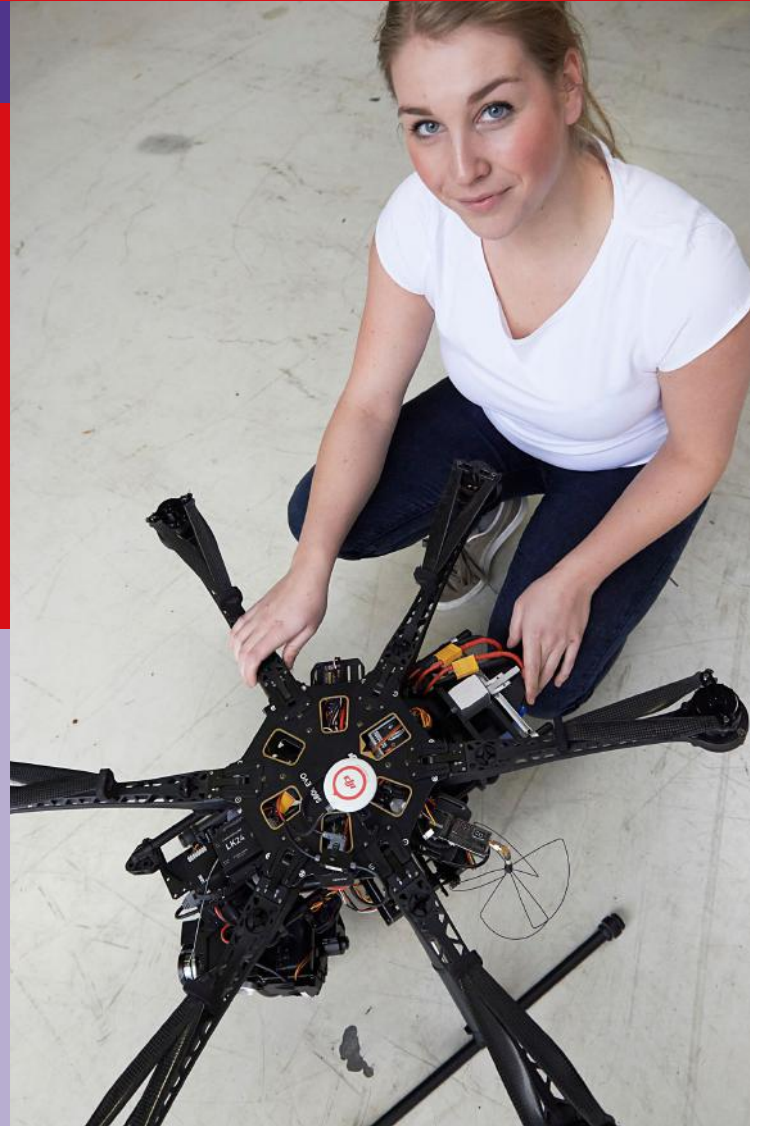
Een Bosatlas met een overzicht van vacatures, stageplaatsen, in- en uitstroomgegevens, moet het regionale ecosysteem inzichtelijk maken. In 2022 is afgesproken dat de sectorkamers daarmee aan de slag gaan, waarna scholen en bedrijven in de regio's gezamenlijk hun opdrachten uitwerken. 'De regio's zijn echt aan zet en dat is een groot verschil met het verleden. Als mbo-school ben je voortdurend in gesprek met bedrijven, gemeenten en zorgverleners.'

Bundelen van krachten

'We moeten gezamenlijk de schouders eronder zetten,' stelt Joany Krijt. Precies wat het advies Kansrijk Opleiden aangeeft. 'We trekken samen op met bedrijven om onze opleidingen optimaal neer te zetten. Gezamenlijk werken we aan het verbeteren van de infrastructuur, met hybride docenten en instructeurs uit de praktijk.' Investeren in gedeelde technische omgevingen, bijvoorbeeld krachtige 3D-printers, hoort daar bij. 'Bundelen van krachten is de opdracht bij kansrijk opleiden.'

LOB

Daarvoor is het ook nodig om de loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) te verstevigen. Het mbo werkt daarin nauw samen met het voortgezet onderwijs en het hbo.

'Het is van belang om goed zicht te houden op transitiemomenten, zoals de overstap van vo naar mbo,' legt bestuurslid Gaby Allard uit. Veel 15- en 16-jarigen weten echt nog niet wat ze willen worden. Daarom is goede LOB in het mbo nodig voor studenten die willen switchen. Joany Krijt: 'Een uitgebreid oriëntatieprogramma in het eerste jaar kan studenten beter zicht bieden op werk in zorg en techniek.'

MBO & ARBEIDSMARKT

Leven lang ontwikkelen: maatwerkscholing

In een complexe en dynamische arbeidsmarkt is het essentieel dat iedereen verder kan leren. Er is een groot tekort aan arbeidskrachten voor de grote maatschappelijke transities rond klimaat en verduurzaming. Meer doen met minder mensen, werkprocessen verbeteren en sociale processen innoveren, dat is de grote uitdaging. 'Werkgevers, werknemers én het onderwijs hebben samen de sociale verplichting om aan de wendbaarheid van werknemers te werken,' stelt Joany Krijt.

Omscholing en bijscholing

Daarom is leven lang ontwikkelen zo'n belangrijk thema, legt Bert Beun uit. 'De baan voor het leven bestaat niet meer. Het wordt steeds belangrijker om voor te sorteren op ander werk, via omscholing en bijscholing.' Vanuit haar publieke taak is daarbij voor het mbo een belangrijke rol weggelegd. Ook vanuit een breder maatschappelijk oogpunt. 'We hebben ook te maken met doelgroepen uit het sociaal domein, waarvoor we actief samenwerken met gemeenten, het UWV en de regionale mobiliteitscentra.'

Opleidingen op maat

'Leven lang ontwikkelen wordt van een bijzaak echt een nevenzaak,' voorspelt Bert Beun. Op de langere termijn kan het net zo belangrijk worden als het initiële onderwijsaanbod. 'Het mbo ontwikkelt zich van een school met docenten tot een aanbieder van opleidingen op maat op het niveau mbo.' Een laagdrempelig regionaal opleidingscentrum voor iedereen, van nieuwkomers tot 55-jarigen die willen bijleren.

MBO & ARBEIDSMARKT

Permanente leercultuur

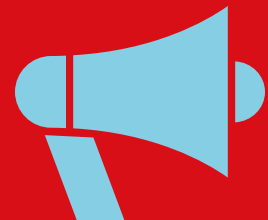
‘Het is voor ons een must om bij te dragen aan de permanente leercultuur in Nederland,’ geeft Adnan Tekin aan. Daarvoor is echter wel een aanpassing nodig in de publieke opdracht van het mbo. Het mbo werkt namelijk niet met dezelfde randvoorwaarden als particuliere aanbieders. Bij de opgave voor leven lang ontwikkelen komen publiek en privaat onderwijs juist samen. ‘Kijk daarom als politiek of je een oplossing kunt verzinnen voor deze vorm van publiek bekostigd onderwijs.’ Uiteindelijk zullen publieke en private aanbieders elkaar nodig hebben, vult Joany Krijt aan. ‘Leven lang ontwikkelen is wat ons betreft een publieke opdracht, maar de markt is groot genoeg.’

Mbo-certificaten

Vanwege de verscheidenheid aan doelgroepen is het voor het mbo van belang om maatwerk te bieden. ‘Onze grootste uitdaging is om plaats- en tijdonafhankelijke pakketten aan te bieden die aansluiten op de behoeften van mensen,’ legt Adnan Tekin uit. Daarin heeft het mbo nog een weg te gaan. Toch doet de sector via SBB al veel aan modulair en flexibel onderwijs, met certificaatrajecten voor keuzedelen en delen van opleidingen, keuzemodules en praktijkverklaringen. Het aantal mbo-certificaten liep in 2022 al tegen de 400. ‘Die certificaten zijn belangrijk,’ zegt Joany Krijt, ‘omdat ze ons onderwijs flexibeler maken.’

Belangenbehartiging

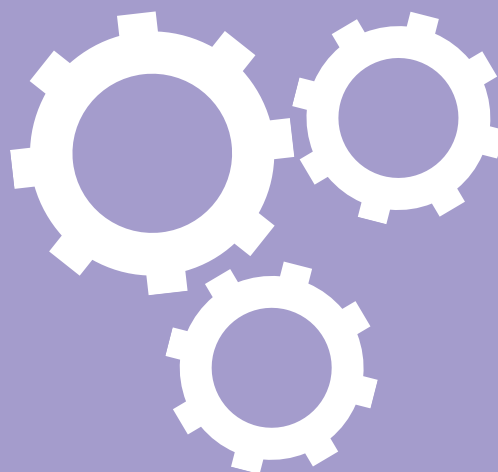
Voor een vergroting van het publieke aandeel in leven lang ontwikkelen is inzet nodig op drie terreinen, legt Bert Beun uit. Ten eerste op belangenbehartiging via bestuurlijke samenwerking met de Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland waarbij het er om gaat de publieke rol van het mbo goed neer te zetten rond onderwerpen als het STAP-budget en leerrechten. Daarbij horen ook de in 2022 gevoerde gesprekken met het ministerie van SZW over de arbeidsmarktinfrastructuur en met de SER over aanpassingen van regelingen.

MBO & ARBEIDSMARKT

Nationale LLO Katalysator

Bestuurlijke samenwerking met de Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland heeft in 2022 succes opgeleverd. Een gezamenlijke aanvraag bij het Nationale Groeifonds leidde in april tot toekenning van 167 miljoen voor de Nationale LLO katalysator in 2022 en 2023. Doel van dit project is om de leercultuur te verbeteren, inzicht in benodigde vaardigheden te geven en ontwikkeling van aanbod voor professionals te stimuleren.

Regionale gesprekken

Het tweede inzetterrein voor leven lang ontwikkelen bestaat uit regionale gesprekken. Bert Beun: 'Net als bij het Kwaliteitsnetwerk en MBO Digitaal zijn we gestart met een groepje bestuurders. We ontwikkelen nu een menukaart voor collega's en stakeholders om het gesprek met elkaar aan te gaan.' Uitgangspunt daarbij is dat mbo-instellingen in hun eigen regio het voor hen passende model kunnen kiezen. De groep bestuurders vormt ook de klankbordgroep voor grotere trajecten, zoals de aanvraag bij het Nationaal Groeifonds en de verwachting is dat dit netwerk net als het kwaliteitsnetwerk en MBO Digitaal snel zal groeien.

Kennisdeling

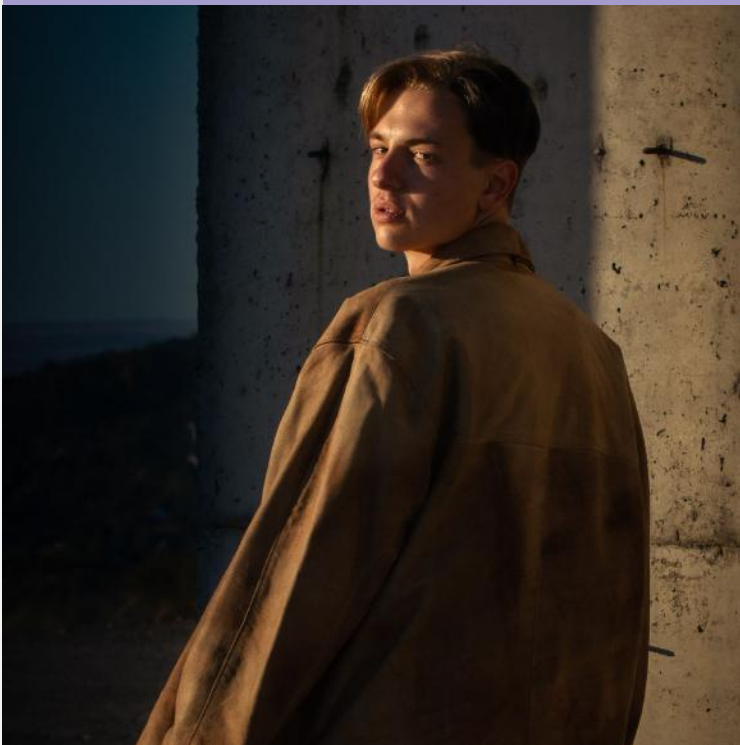
Het derde terrein voor leven lang ontwikkelen is kennisdeling, bijvoorbeeld via het Kennispunt MBO Leven Lang Ontwikkelen, door voorbeelden in beeld te brengen. Daarbij gaat het er vooral om als mbo aan te kunnen haken bij bestaande initiatieven.

'Het grootste voorbeeld is nu de Industriecoalitie,' vertelt Bert Beun, 'Een coalitie van de grootste sectoren, zoals de bouw, de metaal en de installatietechniek, die 100 miljoen inzet om leven lang ontwikkelen te ontwikkelen.' De insteek van deze coalitie sluit aan op de publieke opdracht van het mbo: 'Leven lang ontwikkelen is een maatschappelijke taak'. De MBO Raad heeft aangegeven dat het er als volwaardig partner aan wil meedoen.

MBO & ARBEIDSMARKT

Emancipator voor het sociaal domein

Vanuit haar brede publieke opdracht fungeert het mbo ook als emancipator voor het sociaal domein. We willen jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie zoveel mogelijk vasthouden en begeleiden voor opleiding en werk. De opdracht daarbij is om maatwerk te bieden voor iedereen die stappen wil zetten richting de arbeidsmarkt. Intensieve samenwerking met partners in de regio is een voorwaarde om hierin te slagen.

Afstand

Door diverse omstandigheden kunnen jongeren en jongvolwassenen een afstand hebben tot werk en onderwijs. Ze zijn soms gewoon niet in de gelegenheid om onderwijs te volgen, hebben ondersteuning nodig van Jeugdzorg of zijn de taal niet machtig. Sommigen moeten eerst geleidelijk met onderwijs beginnen, op basis van de mbo-verklaring.

Vitale jongeren

In al deze gevallen betreft het vitale jongeren in een kwetsbare positie, die aan hun weerbaarheid werken, geeft bestuurslid Gaby Allard aan. 'Het mbo biedt jongeren veel mogelijkheden om stapsgewijs onderwijs te volgen. Je kan werken en tegelijk een bbl-traject volgen, op Entree-niveau beginnen of een onderwijsroute volgen voor inburgering.' Intensieve samenwerking met gemeenten en Jeugdzorg is gewenst. 'Wij noemen dat onderwijs op maat, met kleinschalige onderwijstrajecten.'

MBO & ARBEIDSMARKT

Zorgtaken

Gaby Allard, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles:

Sociaal domein

- gelijke kansen
- passend onderwijs
- sociaal domein/sluitende aanpak
- inburgering/nieuwkomers
- educatie
- nieuwkomers
- VAVO
- entree/niveau 2

Overige onderwerpen

- internationalisering
- onderzoek en innovatie
- studiesucces / alumni

Minister de beroepsgerichte oriëntatie van het mbo nu stevig in het vervolgonderwijs plaatst,' zegt Gaby Allard. In 2022 liepen pilots bij verschillende instellingen om het bewustzijn van jongeren te vergroten. Deze pilots waren in gang gezet vanuit het Kennispunt MBO Gelijke Kansen, Diversiteit en Inclusie. Scholen verkenden samen met gemeenten, MKB en leerbedrijven of betrokkenen discriminatie konden herkennen.

ingen na waar jongeren in de praktijk aan lopen en hoe groot het bewustzijn studenten en hun begeleiders is. Op basis de informatie uit deze pilots heeft de minister besloten om door te pakken.

Bekostiging niveau 2

Met toereikende bekostiging voor niveau 2-opleidingen werd vorig jaar ook een belangrijke stap gezet. Feitelijk betreft dit een reparatie van een eerder geconstateerd tekort (2021, PwC Strategy& in opdracht van de minister van OCW). 'Wij hebben geregeld dat niveau 2 hetzelfde krijgt als Entree,' zegt Adnan Tekin. 'Daarmee kan je de insteek voor Entree en niveau 2 gelijktrekken. Ik ben er zo trots op dat dat ons gelukt is. Vanaf 2025 gaat dat extra geld de lumpsum in.'

MBO & ARBEIDSMARKT

Succesverhalen

‘Het mooie van deze focus op Entree en niveau 2 is dat het vaak succesverhalen zijn,’ vult Gaby Allard aan. ‘Dat komt door de intensieve benadering.’ Met die begeleiding leren vitale jongeren hoe ze hun weerbaarheid kunnen vergroten. Dat komt de doorstroming van Entree en 2 naar 3 en 4 ten goede. ‘Stop onze jongeren niet te snel in een hokje. Het grote succes van het mbo is juist dat we ze bij de hand nemen waar dat kan.’ Zodat ze net dat zetje krijgen voor de volgende stap in het onderwijs.

Voortijdig schoolverlaten

Ook het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (vsv) staat al langer op de agenda binnen het mbo. Ten tijde van corona nam het aantal jongeren dat tot hun 23e het leerproces zonder een startkwalificatie verlaat, toe tot meer dan 23.000. Gaby Allard nuanceert het probleem: ‘Het gaat erom dat we jongeren op zoveel mogelijk manieren in een langdurig leertraject houden. Het mooie van het beleid rond vsv is dat de jongeren in beeld zijn en we kunnen nagaan wat past: een combinatie van leren en werken of misschien even geen onderwijs volgen.’

Maatwerk bieden

‘We moeten er vooral voor waken dat jongeren die switchen het stempel onsuccesvol krijgen,’ vervolgt Gaby Allard. Uitgangspunt is dat jongeren vitaal en weerbaar zijn maar desondanks in een kwetsbare positie kunnen terechtkomen. In dat geval is het mbo de aangewezen sector om maatwerk te bieden. ‘Als het even tegenzit zijn er allerlei mogelijkheden in het mbo, via beroepsmatige oriëntatie en mogelijkheden om te switchen.’

MBO & ARBEIDSMARKT

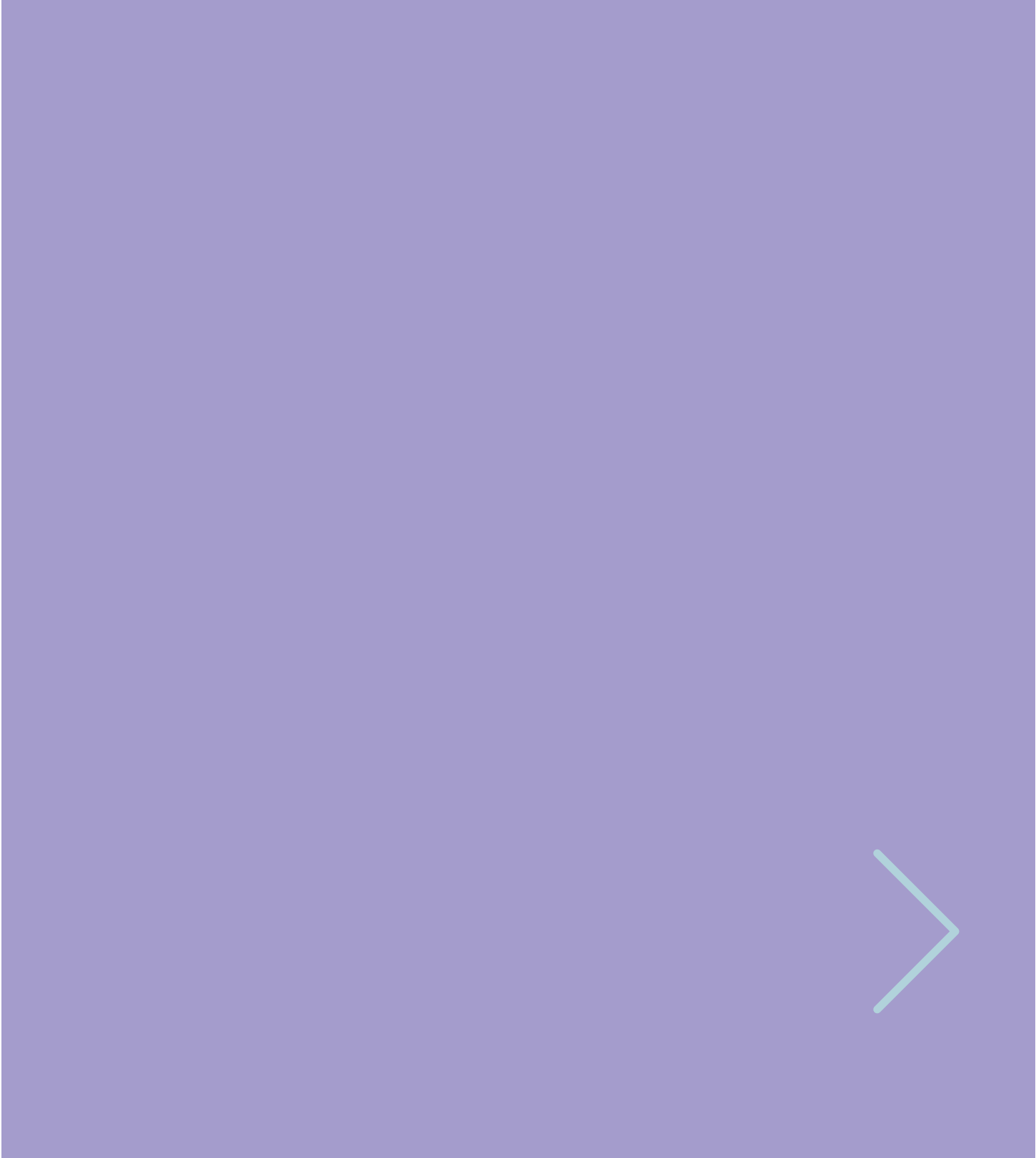
Nazorg afgestudeerden

Afgestudeerden laten we ook niet zomaar los. In 2021 kwam er subsidie voor de sector om gediplomeerde jongeren een steuntje in de rug te geven bij hun start op de arbeidsmarkt. 'We streven ernaar om ervoor te zorgen dat die subsidie structureel wordt en nazorg een wettelijke taak wordt voor het mbo,' geeft Adnan Tekin aan. De aanpak van nazorg wordt verbonden aan het vsv-beleid, waarin scholen en gemeenten nauw met elkaar samenwerken.

Onboarding

'De overstap van school naar werk is een van die transitie momenten waar we als sector zicht op moeten houden,' legt Gaby Allard uit. 'Voor veel studenten is dat best een spannende overstap.' Langduriger begeleiding bij het zoeken naar passend werk en betere begeleiding op de eerste werkplek kunnen de overgang vergemakkelijken. Samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven is daarbij van groot belang. 'Onboarding zorgt ervoor dat studenten duurzaam in de arbeidsmarkt terechtkomen, want de uitval in de eerste twee werkjaren kan groot zijn.'

MBO & SAMENLEVING

Naast de opleiding tot professionele beroepsbeoefenaars en de inzet voor leven lang ontwikkelen heeft het mbo een andere belangrijke opdracht. Wij bereiden onze studenten voor op hun plek in de maatschappij en op een volwaardige bijdrage aan de samenleving. Daarvoor is het nodig dat onze studenten evenwaardig aan collega-studenten in het hbo en het wo behandeld worden. In 2022 vroegen we aandacht voor de gelijkwaardige behandeling van mbo-studenten en zetten wij ons in voor mentale weerbaarheid en persoonlijke groei.

Studentenwelzijn

In de nasleep van corona was studentenwelzijn in 2022 een belangrijk aandachtspunt. Scholen besteedden er op allerlei manieren aandacht aan, zei Adnan Tekin in een van zijn podcasts die werden gepubliceerd via onder andere MBO Today. Aandacht voor mentaal welzijn speelt ook in het hoger onderwijs, maar heeft in het mbo nog een speciale kant. 'Als je kijkt naar de persoonlijke situatie van veel mbo-studenten, zie je dat ze bijvoorbeeld vaak ook een financiële bijdrage moeten leveren aan het gezinshuishouden.'

Bespreekbaar

Dat betekent dat veel mbo'ers er naast stage en studie deels noodgedwongen bijbanen op na houden. In het verslagjaar werd goed zichtbaar dat mbo'ers niet alleen mentaal maar ook financieel onder druk staan. Reden genoeg om welzijn hoog op de agenda te houden, geeft Adnan Tekin aan. 'Het is hard nodig dat we het onderwerp bespreekbaar blijven maken en dat jongeren hun verhaal kwijt kunnen.'

Verbeelding

Niet voor niets plaatste minister Dijkgraaf persoonlijke groei op één lijn met opleiden voor de arbeidsmarkt. 'Het mbo is rijk aan talent dat we moeten koesteren en benutten,' schreef hij in zijn Kamerbrief van 15 juli 2022. Als sleutelwoorden gebruikte hij nieuwsgierigheid en verbeelding: 'Nieuwsgierigheid naar wie de studenten zijn en wat ze nodig hebben om zich optimaal te ontwikkelen voor de arbeidsmarkt en de samenleving. Verbeelding om al hun talenten en hun kansrijke toekomst in onze maatschappij te zien.'

MBO & SAMENLEVING

Gelijkwaardigheid

Gelijkwaardigheid voor mbo'ers is dan een eerste vereiste. Het helpt niet als jongeren voortdurend wordt voorgehouden dat de hoogste opleiding het beste voor hen is. Een van de gevolgen daarvan is dat het aantal aanmeldingen voor het mbo daalt. In plaats van 50% kiest tegenwoordig 40% van de jongeren voor het mbo. 'Terwijl wij juist denken dat veel jongeren daar hun hart kunnen volgen en hun talenten het beste kunnen ontwikkelen,' geeft Adnan Tekin aan.

Gesloten deuren

Afgelopen jaar werd eens te meer duidelijk dat Nederland behoefte heeft aan de vitale beroepen waarvoor het mbo opleidt. Daarbij hoort een opwaardering van de status van mbo-studenten. In de eerste plaats door discriminatie op grond van opleidingsniveau tegen te gaan. In 2022 waren er bijvoorbeeld incidenten bij horecagelegenheden die de deur voor mbo'ers gesloten hielden. De verontwaardiging daarover klonk niet alleen door in de samenleving, maar zeker in de woorden van de minister: 'Het voeren van een deurbeleid op basis van opleidingsniveau is onzinnig en niet meer van deze tijd.'

Discriminatie

Het enige voordeel van dergelijke incidenten was dat het discriminatie zichtbaar maakte. 'Wij zijn blij dat politieke partijen het onderwerp hebben omarmd en een wetswijziging willen voorbereiden. We ondersteunen ze daarin van harte,' zegt Adnan Tekin. Samen met partners als JOB MBO zet de raad zich overigens al jaren in voor gelijke waardering van de mbo'er als student, burger en werknemer. Ook is dat als speerpunt in het Strategisch Meerjarenperspectief opgenomen: 'Een opleiding mag geen reden zijn om uitgesloten te worden van bijvoorbeeld studentenintroductiedagen of geweigerd te worden bij uitgaansgelegenheden.'

MBO & SAMENLEVING

Rekenrentes

Rianne van der Meij, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles:

Doorstroom en examinering

- vmbo-mbo
- mbo-AD-hbo
- burgerschap
- taal en rekenen
- examinering en diplomering
- toelatingseisen, instroom, intake
- doorlopende leerlijnen
- LOB schoolkosten (samen met Oege de Jong)
- remuneratiecommissie
- studentzaken
- regie op leermiddelen (samen met Oege de Jong)

Rianne van der Meij, bestuurslid MBO Raad

Stagepact

Het onlangs ondertekende Stagepact is gesproken om de stagevergoedingen voor studenten te repareren. Via de cao-tafels gaan de werkgevers en werknemers daarover in gesprek. Het kan dus nog even duren voor stagevergoedingen in iedere sector en iedere branche zijn geregeld.

Maar het begin is er: 'Het probleem wordt onderkend,' zegt Rianne van der Meij, 'Er zijn alleen nog onderhandelingen nodig voor we het hebben opgelost.' Toch kunnen we met recht zeggen dat 2022 ook het jaar was van de verdere emancipatie van de mbo-studenten.

MBO & SAMENLEVING

Basisvaardigheden

In de loop van dat jaar was er ook veel te doen rond basisvaardigheden. Tijdens corona stonden vaardigheden op het gebied van taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap onder druk. Door inzet van de eind dit jaar aflopende NPO-middelen konden achterstanden deels worden ingelopen. Al blijft extra inzet nodig, volgens Adnan Tekin. 'Taal, rekenen en burgerschap zijn heel verschillende grootheden. Er is maatwerk nodig, rekening houdend met verschillen tussen de opleidingen.'

Onderhoudsplicht

In het vo opgelopen achterstanden worden zichtbaar in het mbo. 'We zien echt dat jongeren die bij ons terechtkomen achterlopen in basisvaardigheden. De basis wordt gelegd in po en vo, als mbo hebben wij een onderhoudsplicht,' legt Adnan Tekin uit. 'Zorg nou dat extra financiering voor basisvaardigheden naar po en vo gaat, want die hebben er meer baat bij.'

Beroepscontext

Hij benadrukt dat de aanpak in het mbo fundamenteel verschilt van het funderend onderwijs. 'Wij doen veel in de context van het beroep, dus ook de basisvaardigheden.' Het is weinig zinvol om een bepaald taalniveau te eisen dat losstaat van de beroepsvoorbereiding. 'Een apothekersassistent leert op een heel andere manier rekenen. Daarom kan je de lijn van po en vo ook niet zomaar doortrekken naar het mbo.'

Coöperatie

Ondertussen wierp de eigen aanpak van het rekenonderwijs in het mbo in 2022 steeds meer vruchten af. De in 2020 opgerichte Coöperatie Examens MBO timmerde aan de weg met de implementatie van de nieuwe rekenexamens. Voor taal zijn er vergelijkbare plannen en voor het thema burgerschap zijn vijf verenigingsafspraken vastgelegd.

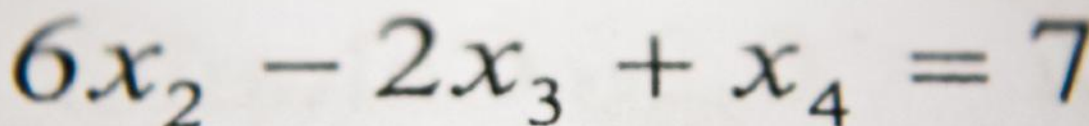
MBO & SAMENLEVING

Rekenen

Volgens bestuurslid Rianne van der Meij zijn de problemen met rekenvaardigheid zeker niet nieuw. 'We zien jongeren al jarenlang met een slecht rekenniveau binnenkomen.' Tijdens corona hebben ze nog minder onderwijs gehad, waardoor hun vaardigheden nog verder terugliepen. 'Veel studenten vinden rekenen helemaal niet leuk. We doen echt iets niet goed in Nederland als ze een allergie voor rekenen en wiskunde ontwikkelen.'

Inzicht

Terwijl getalsmatig en rekenkundig inzicht onontbeerlijk is om in de huidige maatschappij te kunnen functioneren. 'Het is een vaardigheid waarmee je je beter kan redden in het leven,' benadrukt Rianne van der Meij. 'Je bent een stuk zelfstandiger als je zelf kan uitrekenen of je je telefoontoestel al dan niet meeneemt in een abonnement. Het is belangrijk om de kosten van je boodschappen in de supermarkt goed te kunnen inschatten.' Rekenvaardigheid moet dus op orde zijn.

$$6x_2 - 2x_3 + x_4 = 7$$

Rekeneisen

Lastig was dat rekenen tot vorig jaar nauwelijks meetelde bij de eindbeoordeling. Met de invoering van de nieuwe rekeneisen kwam daar verandering in. Studenten die per 1 augustus 2022 aan het eerste leerjaar begonnen vielen onder de nieuwe rekeneisen. Dat wil zeggen dat rekenen vanaf dat moment meetelt in de slaag-/zakregeling. Ook zijn de bijbehorende examenvragen aangepast aan de realiteit.

Open vragen

'De vragen zijn realistischer,' legt Rianne van der Meij uit. 'Toegespitst op het leven van de student en wat die meemaakt.' Wat betekent het als je een kamer gaat huren en de bijbehorende kosten in beeld wil hebben? Wat kost het om op reis te gaan? De vragen zijn niet alleen thematisch geordend, er zijn exameneisen per niveau. 'Bovendien bevat het examen nu open vragen in plaats van meerkeuzevragen en tellen de gemaakte berekeningen ook mee.'

MBO & SAMENLEVING

Nieuwe rekeneisen

Het jaar 2022 stond in het teken van de invoering van de nieuwe rekeneisen. De Coöperatie Examens MBO, die de examens samenstelde, vervulde daarbij een belangrijke rol. Bij deze coöperatie zijn inmiddels alle mbo-instellingen aangesloten. Vanuit het Kennispunt MBO Taal en Rekenen werd er ook veel aandacht aan besteed. Scholen moesten immers aan nieuw onderwijs beginnen. Er was training en scholing voor nodig. Verder werden producten ontwikkeld, zoals het Spiekbriefje nieuwe rekeneisen 2022-2023.

Rekenconferentie

Via webinars zorgde het Kennispunt voor verspreiding van de benodigde informatie. Daarin konden docenten en medewerkers horen wat er precies zou veranderen en wat het verschil is tussen de oude en de nieuwe rekeneisen. Het Kennispunt haalde verder vragen op uit het hele land en organiseerde een rekenconferentie, waar de coöperatie en individuele scholen uitlegden waar ze mee bezig waren.

Ondersteuning

Tijdens de conferentie bleek dat scholen er op hun eigen manier mee aan de slag gingen. In twee gevallen hadden scholen ondersteuning gekregen van het Lectoraat wiskundig en analytisch vermogen van professionals Hogeschool Utrecht. Een mooie directe vorm van samenwerking tussen mbo en hbo. 'Rekenen uitleggen is echt een vak en daar is niet altijd voldoende in geïnvesteerd,' concludeert Rianne van der Meij.

MBO & SAMENLEVING

Taal

Bij Nederlands is de situatie wat niveau betreft minder nijpend dan bij rekenen. Nederlands heeft als examenvak altijd meegeteld. Toch is het volgens Rianne van der Meij een goed idee om ook naar herijking van de eisen voor het taalonderwijs te gaan kijken. 'De doorlopende leerlijn voor taal en rekenen, ontwikkeld door de commissie Meijerink in opdracht van het ministerie van OCW, dateert uit 2008.' Het is de vraag of die leerlijn nog past bij de huidige situatie van het mbo.

Leesvaardigheid

Wat opvalt is dat de leesvaardigheid van veel studenten nogal beperkt is. Al blijft het lastig om dat te meten. De instaptoets Nederlands is geen goede graadmeter, omdat studenten er vaak geen zin in hebben, wat de uitslag negatief beïnvloed. Het past allemaal in het plaatje van het maatschappelijke verschijnsel van de ontleding. 'Toch is leesvaardigheid heel belangrijk,' geeft Rianne van der Meij aan. 'Alle instructies en alle lesmaterialen zijn daar op gebaseerd.'

Video

Instructiefilmpjes zijn een manier om gebrekkige taalbeheersing te omzeilen. Alleen stimuleer je met video eerder het auditieve vermogen van de studenten dan de leesvaardigheid. 'Leg je steeds meer de nadruk op gesproken taal, dan raakt het geschreven woord op de achtergrond.' Ook dat sluit aan op een maatschappelijke trend. Voor het onderwijs is het belangrijk om je daar bewust van te zijn. Welke media gebruiken we voor ons onderwijs?

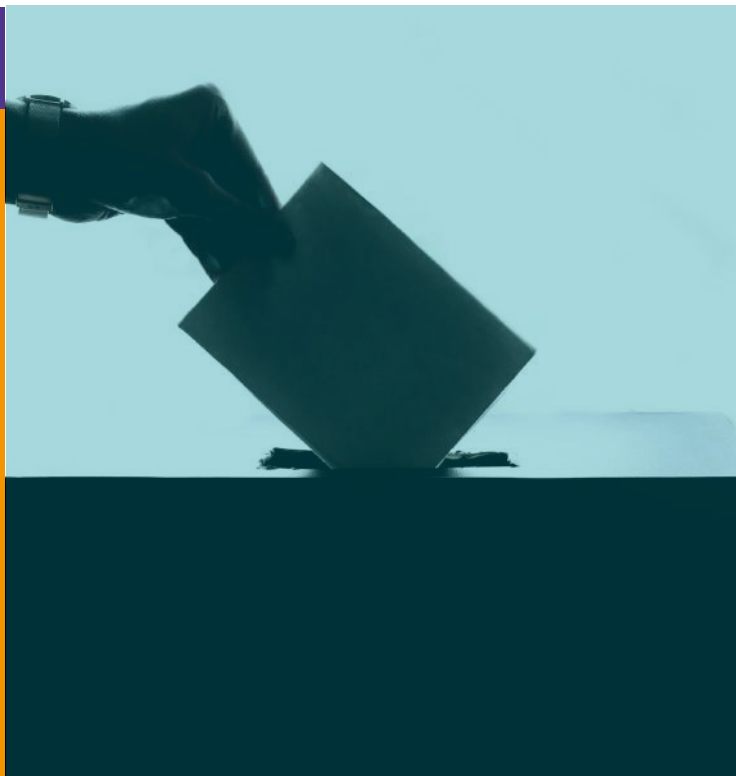
Referentieniveaus

Een belangrijke vraag voor docenten Nederlands. In 2022 liet het ministerie van OCW onderzoeken of de in 2010 ingevoerde referentieniveaus tot betere prestaties hadden geleid. De conclusie van het onderzoek door ResearchNed, Expertisecentrum Nederlands en SLO was dat het niet duidelijk was aan te geven. In hun rapport gaven de onderzoekers het advies om nascholing te organiseren voor leerkrachten en docenten, zodat zij beter op de hoogte zijn van de referentieniveaus.

MBO & SAMENLEVING

Burgerschap

Naast taal, rekenen en digitale vaardigheden is burgerschap een belangrijk onderdeel van de maatschappelijke opdracht van het mbo. In zijn Kamerbrief van 1 juli 2022 over versterking van het burgerschapsonderwijs gaf minister Dijkgraaf het belang ervan aan: 'Het is belangrijk om je naast een beroepsopleiding breed te ontwikkelen en sociaal-maatschappelijke kennis en vaardigheden te kunnen opdoen.'

Evaluatie

De minister stelde ook vast dat de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs te wensen overliet. Een constatering waar de leden van de MBO Raad al eerder dat jaar mee aan de slag waren gegaan. Uit de evaluatie van de burgerschapsagenda voor de periode 2017-2021 was naar voren gekomen dat scholen duidelijk stappen hadden gezet in het burgerschapsonderwijs maar dat de sector als geheel een wisselend beeld te zien gaf.

Versterking burgerschapsonderwijs

De evaluatie werd uitgevoerd door onderzoeksbureau KBA Nijmegen, in de opdracht van de stuurgroep Burgerschap. Leden van de stuurgroep waren het ministerie van OCW, de MBO Raad, JOB MBO en bestuurders van verschillende mbo-scholen. De onderzoekers gaven aan dat versterking van het burgerschapsonderwijs nodig is in de vorm van maatregelen binnen en buiten de school. In de huidige situatie bestaan er te grote verschillen tussen de scholen. Voor verplichtende maatregelen van buitenaf is weinig animo in de sector.

MBO & SAMENLEVING

Veldoriëntatie

Rianne van der Meij: 'De leden van de MBO Raad zetten daarom gezamenlijk stappen om het burgerschapsonderwijs naar een hoger niveau te tillen. De leden zijn geraadpleegd om een beeld van de stand van zaken te krijgen. Het Kennispunt Burgerschap organiseerde veldoriëntatie-bijeenkomsten met studenten, docenten, practoren en bestuurders. Vervolgens gingen de bestuurders met elkaar in gesprek om gezamenlijke afspraken te formuleren.'

Verenigingsafspraken

Na het uitgebreide consultatieproces werden vijf verenigingsafspraken op papier gezet. Om te beginnen gaat iedere school een eigen visie op burgerschap omschrijven. Verder werd afgesproken om docenten aan te stellen op basis van bekwaamheid. Daarnaast kwamen er afspraken over de tijdsinvestering en de budgetten voor burgerschapsonderwijs. Ten slotte kwamen de leden een 'versterking van de inspanningsverplichting' in het Examen- en kwalificatiebesluit overeen.

Werkateliers

Adnan Tekin: 'Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 19 april hebben de leden de vijf verenigingsafspraken bekrachtigd. In vervolg daarop organiseerde het Kennispunt Burgerschap een reeks werkateliers voor scholen, waarin docenten, beleidsmedewerkers en andere betrokkenen de praktische uitwerking van de afspraken doornamen. Met als einddoel om het burgerschapsonderwijs in de scholen daadwerkelijk te versterken.'

MBO & SAMENLEVING

Ontwikkellijnen

Als hulpmiddel ontwikkelde het expertisepunt de Praatplaat Burgerschap mbo op een hoger plan. Aan de hand van deze praatplaat bespraken betrokkenen de verenigingsafspraken in hun onderwijsteams. In de Kamerbrief van 1 juli 2022 zette de minister vervolgens drie ontwikkellijnen uit: herijking van de kwalificatie-eisen, de inspanningsverplichting voor burgerschap en professionalisering van docenten.

Kwalificatie-eisen

Herijking van de kwalificatie-eisen is nodig omdat in de loop der jaren van alles is toegevoegd aan de oorspronkelijke eisen uit het Examen- en kwalificatiebesluit van de Wet educatie beroepsonderwijs. Aandacht voor diversiteit en inclusie en kritische denkvaardigheden geven een nieuwe dimensie aan eigentijds burgerschapsonderwijs. De door de minister geschetste ontwikkellijnen komen grotendeels overeen met de binnen de vereniging gemaakte afspraken.

Vijf verenigingsafspraken burgerschapsonderwijs

De mbo-sector heeft vijf verenigingsafspraken gemaakt die bijdragen aan de ontwikkeling van studenten tot kritisch denkende burgers in een snel veranderende samenleving. In het kort zijn deze afspraken als volgt:

- Elke school omschrijft haar visie op burgerschap.
- Docenten worden aangesteld op basis van bekwaamheid.
- Burgerschap wordt onderdeel van de PDCA-cyclus (Plan Do Check Act).
- Prioriteit, tijd en budget voor burgerschapsonderwijs.
- Versterking inspanningsverplichting in het Examen- en kwalificatiebesluit.

MBO & KWALITEIT

Onderwijskwaliteit is een belangrijk uitgangspunt voor de sector. Niet alleen in de huidige tijd maar zeker ook in de toekomst. Om te kunnen inspelen op de snel veranderende arbeidsmarkt is het noodzakelijk dat we maatwerk leveren met flexibel en modulair onderwijs. Daarom zetten we in op eigentijds en toekomstbestendig werkgeverschap ter facilitering van onze docenten, instructeurs en alle andere medewerkers van de mbo-scholen. In ons lerarenbeleid en ten behoeve van de aantrekkelijkheid van werken in het mbo besteedden we veel aandacht aan samen opleiden en professionaliseren. Daarnaast hebben we in 2022 weer stappen gezet in verdere digitalisering en innovatie.

Werkagenda mbo

Gesprekken over de voorbereiding van de Werkagenda mbo zorgden in 2022 voor veel dynamiek in de vereniging. Er vonden intensieve onderhandelingen plaats en veel gesprekken tussen de leden, onder andere tijdens extra ledenvergaderingen. 'Vanaf januari 2022 zijn we een jaar lang met elkaar bezig geweest om tot een mooi en werkbaar product te komen,' zegt Oege de Jong.

In het coalitieakkoord is voor het mbo een cruciale rol weggelegd bij grote maatschappelijke opgaven als het klimaatprobleem en de energietransitie. Thema's waarover de leden van gedachten wisselden waren kansengelijkheid, de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en kwaliteit en innovatie. De Werkagenda levert accentverschillen op voor deze thema's, die al in beeld waren binnen de sector.

Onderzoek

Voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt werd nog eens gewezen op het belang van de regio. Op basis van inzichten uit de landelijke Economic Board kunnen regionale verschillen verder worden uitgewerkt. Voor bevordering van de onderwijskwaliteit lijkt het zinvol om onderzoek binnen het mbo te bevorderen, bijvoorbeeld door meer practoraten op te richten. Waarbij samenwerking met partners in de regio de aangewezen weg is. Daarom is het van belang dat de Werkagenda mbo ook door een reeks andere partijen is ondertekend, zoals VNO-NCW, JOB, MBO, MKB-NL, BVMBO en VNG. 'Succes behaal je nooit alleen, je hebt altijd de hele keten nodig,' stelt Oege de Jong.

MBO & KWALITEIT

Werkgeverschap

Cao mbo 2022-2023

Na intensieve onderhandelingen sloten de MBO Raad (vertegenwoordiger van de werkgevers) en werknemersorganisaties AOb, CNV Onderwijs, FNV Overheid en FvOv/UNIENFTO namens werknemers begin juni een nieuwe cao af voor de sector. Deze cao-mbo loopt van 1 mei 2022 tot 1 juni 2023 en bevat een structurele salarisverhoging van 4,2%. Daarnaast ontving elke fulltime medewerker in 2022 een eenmalige uitkering van 600 euro bruto.

Ook de reiskostenregeling is verbeterd. 'Vanuit het oogpunt van verduurzaming is de afspraak over openbaar vervoer van groot belang,' geeft bestuurslid Gabe van der Zee aan. Medewerkers die met het openbaar vervoer reizen krijgen hun reiskosten vanaf 1 juli volledig vergoed. Daarnaast zijn tijdens de onderhandelingen stappen gezet in langer lopende trajecten, zoals loopbaanontwikkeling, carrièreperspectief, duurzame inzetbaarheid en leven lang ontwikkelen.

Bij het vormgeven van leven lang ontwikkelen gaan daarom na of de afspraken in de cao aansluiten op de behoeften van de verschillende doelgroepen, waaronder volwassenen en jongeren. Daarnaast hebben de sociale partners over duurzame inzetbaarheid praten de sociale partners van de sector de sociale arbeidsmarkt in het mbo (SOM).

Gabe van der Zee, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles:

Werkgeverszaken

- cao en pensioen
- bevoegd en bekwaam
- professionaliseren
- zij-instromers
- ZPW
- gezondheidsbeleid

Governance

- governancecodefusies
- Raden van Toezicht (mede)zeggenschap (samen met Adnan)

Gabe van der Zee, bestuurslid MBO Raad

MBO & KWALITEIT

Samen Opleiden & Professionaliseren

Het concept van Samen Opleiden & Professionaliseren vindt inmiddels veel weerklank in de sector. Alle groene opleidingen en de meeste roc's zijn erbij betrokken. 'Het mbo loopt daarin echt voorop,' zegt Gabe van der Zee. Voor de kleinere vakscholen, die niet zelfstandig een opleidingsschool kunnen starten, is er de mogelijkheid om bij bestaande partnerschappen aan te sluiten.

 Het mbo loopt daarin echt voorop

Uniek voor het mbo is dat zij-instromers ook via Samen Opleiden geschoold worden. Instructeurs uit de praktijk kunnen via de lerarenopleiding een pedagogisch-didactisch traject volgen. 'Mede door inzet van de MBO Raad is dit zogenoemde PDG-traject gehandhaafd,' geeft Gabe van der Zee aan. In 2022 publiceerde ECBO een onderzoek naar de meerwaarde van Samen Opleiden & Professionaliseren. Daaruit blijkt dat het in belangrijke mate bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Deelnemers aan het onderzoek zijn positief over de begeleiding en de professionalisering van startend en zittend personeel.

Samenwerking met ZPW

In 2022 droeg de MBO Raad weer actief bij aan de activiteiten van de Stichting Zelfstandig Publieke Werkgevers (ZPW). Deze stichting vertegenwoordigt de belangen van werkgevers in het onderwijs, academisch onderzoek en de decentrale overheden. Hiertoe zoekt ZPW aansluiting bij de Stichting van de Arbeid, is zij actief in werkgroepen van de SER en overlegt zij met het ministerie van SZW over arbeidsmarktbeleid. De overige bij ZPW aangesloten brancheverenigingen zijn de PO-Raad, de VO-raad, de Vereniging Hogescholen, Universiteiten van Nederland, NFU, WVOI, IPO, VNG en de Vvww.

Tijdens het verslagjaar spraken de betrokken partijen over onder andere pensioenen en over ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. 'In ZPW-verband maken we ook afspraken over de onderkant van de arbeidsmarkt, in het kader van de Banenafpraak,' legt Gabe van der Zee uit. 'We doen veel aan afstemming en aan kennisdeling en werken samen met diverse marktsectoren.' Over pensioenen werden gesprekken gevoerd met de achterban en zijn onderhandelingen met de vakbonden gestart. Een en ander moet leiden tot een nieuwe pensioenregeling die past binnen de kaders van de wet.

MBO & KWALITEIT

SER-adviezen

Stichting ZPW is als adviserend lid van de Sociaal Economische Raad (SER) betrokken bij onderwerpen als arbeidsmarktontwikkelingen, tekorten op de arbeidsmarkt en harmonisatie van verlofvormen. Zo weegt de input van publieke werkgevers mee in landelijke advisering.

In ZPW-verband is ook gesproken over maatregelen in het kader van de Banenafpraak. Doel is om in de overheidssectoren uiteindelijk 25.000 banen te creëren voor mensen met een beperking. Het blijkt lastig te zijn om dit aantal te halen, maar er wordt veel gedaan aan onderlinge afstemming en kennisdeling. Intensivering van de samenwerking met marktsectoren is een belangrijke optie.

Onderwijs-Arbeidsmarktfonds SOM

Sociale partners vinden het van groot belang dat alle werknemers in het mbo gezond en gemotiveerd blijven. Tijdens het overleg van het Onderwijs-Arbeidsmarktfonds SOM komen daarom onderwerpen en thema's aan de orde die betrekking hebben op de arbeidsmarkt mbo. Er wordt aandacht besteed aan werkdruk in het mbo, gezond en veilig werken en duurzame inzetbaarheid. Om duurzaamheidsbeleid sectoraal en op mbo-scholen voor alle werknemers een extra impuls te geven, is via SOM het programma Duurzame Inzetbaarheid gestart. Het ministerie van SZW stelt hiervoor subsidie beschikbaar.

Informatievoorziening over werkgeverszaken

Rond de nieuwe cao en aanverwante thema's werden themabijeenkomsten georganiseerd om de leden bij te praten over zorgverzekeringen, reiskostenregelingen en andere onderwerpen. Ook de speciale Helpdesk cao-mbo kon dit jaar rekenen op belangstelling: bij deze helpdesk kregen HR-medewerkers en HR-directeuren antwoorden op vragen vanuit werkgeversperspectief.

MBO & KWALITEIT

Professionalisering

Als voorzitter Adnan Tekin een school bezoekt gaat hij meestal ook in gesprek met een instructeur. 'In elke willekeurige mbo-instelling zie je in de praktijklessen de leerinstructeur aan de slag, niet een docent of een leerkracht, zoals in het vo.' Dat heeft alles te maken met het bijzondere karakter van het mbo-onderwijs: 'De kracht van het mbo is dat je leert op de werkvloer.'

Bekwaamheidseisen

In het mbo werken we met bekwaamheidseisen en niet met bevoegdheden. Daarom maakt de sector zich sterk voor versterking van eigenaarschap en bekwaamheden van instructeurs én docenten. In het Strategisch Meerjarenperspectief 2022-2030 staat dat als volgt omschreven: 'Goed mbo staat of valt met betrokken, bekwame docenten, andere onderwijsgevenden en alle andere medewerkers op alle niveaus.'

MBO & KWALITEIT

Waarmaken

Professionalisering is dan ook van groot belang. Bijvoorbeeld om de verenigingsafspraken over burgerschapsonderwijs waar te kunnen maken. Het idee om docenten hierin te professionaliseren stamt uit 2022. Er gebeurt al van alles op dat gebied, in de vorm van een minor of een leergang bij de lerarenopleidingen. In vervolg op de ideevorming in 2022 gaan betrokkenen na of het mogelijk is om een landelijke leergang te ontwikkelen.

Flexibilisering

Ook voor andere onderwijsthema's is bijscholing van belang. 'Professionalisering is de kurk waar alles op drijft,' stelt Bert Beun. Er liggen immers grote transitie-opgaven in het onderwijs, vooral op het gebied van flexibilisering en digitalisering. Daarnaast zullen instellingen nog meer dan voorheen te maken krijgen met nieuwe doelgroepen, vooral vanuit Leven Lang Ontwikkelen. Ook daarin hebben instructeurs en docenten ondersteuning nodig.

Daarnaast zijn digitale skills van onderwijsgevend onmisbaar bij onderwijsvernieuwingen, zoals vergaande flexibilisering en modularisering. Deze onderwijsvernieuwingen vereisen veel van de ontwerpers en uitvoerders van het onderwijs: de docenten. Om genoemde veranderingen succesvol te laten zijn, is het noodzakelijk om proactief te werken aan de ict-bekwaamheid van het lesgevend personeel in het mbo, met programma's als Digitaal Bekwaamheid

MBO & KWALITEIT

Digitalisering

Het belang van digitalisering staat buiten kijf. 'Je hoeft maar naar buiten te kijken om die maatschappelijke ontwikkeling om je heen te zien,' zegt Bert Beun. Aan de andere liep de kwetsbaarheid van digitale systemen meer in het oog. 'Na verschillende incidenten werd cybersecurity naar een hoger niveau getild.'

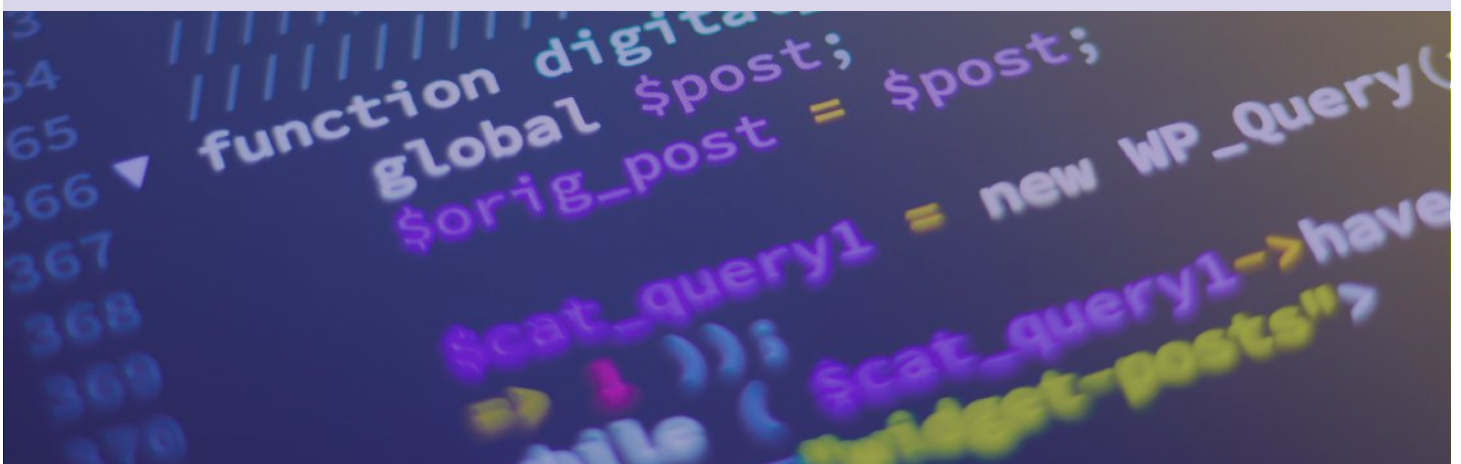

MBO Digitaal

Bestuurlijk nam de aandacht voor digitalisering sterk toe. Organisatorisch kwam dat tot uitdrukking in de integratie van het voorheen zelfstandige saMBO-ICT binnen de MBO Raad, in de vorm van MBO Digitaal. 'Wil je meer betekenen voor je leden, dan moet je digitalisering in huis hebben.' Met MBO Digitaal haalde de raad veel kennis over digitalisering binnen, maar ook een uitgebreid netwerk. Een netwerk dat verbreed was van IT tot experts op het gebied van digitale transformatie en onderwijskundigen vanuit de leden van de MBO Raad.

Bestuurlijk netwerk

Het aantal betrokken bestuurders nam navenant toe. 'Bestuurlijk hebben we altijd voor een zwaan-kleef-aan-benadering gekozen,' licht Bert Beun toe. 'Je hoeft als bestuur niet mee te doen, maar het mag wel.' Het bestuurlijk netwerk bestaat inmiddels uit circa 40 betrokkenen, die gezamenlijk 80 tot 90% van de studenten in het mbo vertegenwoordigen. 'Ze zien de meerwaarde ervan voor het collectief en voor hun eigen school.'

MBO & KWALITEIT

Doorpakken op digitalisering

Met het nieuwe onderdeel MBO Digitaal is de MBO Raad beter in staat om de krachten in de sector te bundelen. Het lopende programma Doorpakken op digitalisering werd ondertussen in 2022 voortgezet. Lag de focus van dit programma aanvankelijk op het verkennen van thema's en het opleveren van concrete resultaten, in 2022 werd vooral ingezet op de implementatie daarvan. 'Het is zaak om ervoor te zorgen dat de digitaliseringsslag beklijft binnen de scholen.'

Producten

Het programma Doorpakken leverde in 2022 talloze producten op. Van een kookboek voor digitalisering tot een monitor voor digitale vaardigheden. Bij alle projecten onderhielden de betrokkenen nauw contact met het ministerie van OCW en de collega's van organisaties als SURF en Kennisnet. De kwaliteit van de producten gaf de overheid voldoende vertrouwen om stevig te investeren in verdere digitalisering.

Programma NPuls

Daarbij trekt de sector samen op met het hoger onderwijs. In 2022 werd de door de MBO Raad, Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland ingediende aanvraag bij het Nationaal Groeifonds voor een digitaliseringsprogramma goedgekeurd. Het programma, dat inmiddels bekend staat onder de naam NPuls, gaat verder dan alleen digitalisering. Het programma richt zich niet alleen op de specialisten maar juist ook op degenen die zich bezighouden met de inhoud van het onderwijs.

Na de goedkeuring van de aanvraag in april is de voorbereiding van het programma in gang gezet. Net als bij Doorpakken vormen kwaliteit en wendbaarheid belangrijke ambities. De kwaliteit van het onderwijs hangt daarin een op een samen met technische innovaties. 'Als je de kennisinfrastructuur en de ICT niet aanpast, kan je de kwaliteit van het onderwijs niet verbeteren,' legt Bert Beun uit. 'Stilstand is in het onderwijs hetzelfde als achteruitgang.'

De afkorting NPuls bestaat uit:
N = Nederland en
Puls (hartslag) = digitaliseringsimpuls.

Het programma is een eenmalige impuls voor innovatie en digitalisering: 'NPuls beweegt het onderwijs op de hartslag van innovatie'. NPuls is een programma van alle mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten. Doel is om gezamenlijk collectieve voorzieningen en standaarden te realiseren. Binnen het programma is er ook veel aandacht voor digitale vaardigheden van studenten en docenten

MBO & KWALITEIT

MORA Referentiearchitectuur

Het project Doorpakken liep ondertussen nog even door. De ontwikkeling van een gemeenschappelijke referentiearchitectuur werd doorgezet. Hiermee kunnen scholen de onderlinge samenwerking verbeteren die nodig is om de snelle veranderingen van de arbeidsmarkt te kunnen bijbenen. De middelbaar beroepsonderwijs referentiearchitectuur (MORA) biedt scholen een gemeenschappelijke taal en structuur om deze samenwerking mogelijk te maken. Inmiddels gebruiken 80-90% van de scholen de referentiearchitectuur als basis.

Openheid

Openheid was een belangrijke voorwaarde om dit project te kunnen doen slagen. De producten van MBO Digitaal zijn altijd door iedereen te gebruiken. De informatie staat op de website en wordt gedeeld in de bij het programma aangesloten netwerken. Ook met andere sectoren, zoals de collega's in het hoger onderwijs, wordt veel gecommuniceerd. 'Die openheid hoort bij de cultuur van het mbo,' geeft Bert Beun aan.

Cybersecurity

Mbo-scholen schreven gezamenlijk een plan van aanpak voor verbetering van cybersecurity, onder meer naar aanleiding van een cyberaanval op ROC Mondriaan. 'Daarmee is het mbo de eerste en de enige sector die cybersecurity sectoraal oppakt,' stelt Bert Beun. In 2022 werd hard gewerkt om het sectorplan voor digitale weerbaarheid van mbo-instellingen vorm te geven. Het plan werd door de leden goedgekeurd en OCW stelde een subsidie beschikbaar van in totaal 24 miljoen.

Het plan kwam tot stand in samenwerking met de netwerken van MBO Digitaal, met name het Netwerk IBP in het mbo, de Regiegroep IBP en het CSC-netwerk van SURF contactpersonen. Daarbij werd intensief afgestemd met SURF en overlegd met de Vereniging Hogescholen en Universiteiten van Nederland. Ook in de uitvoeringsfase zal samenwerking met hoger onderwijs en SURF een belangrijke rol spelen.

MBO & KWALITEIT

Gezamenlijke expertise

Op basis van het plan voor cybersecurity kunnen alle betrokkenen helpen om scholen veiliger te maken. Dat gaat van het voorkomen van problemen en het ontdekken van mogelijke risico's tot het repareren van systemen. In dat hele proces bouwen de scholen gezamenlijk steeds meer expertise op. Die expertise wordt ook weer gedeeld met SURF, waardoor die organisatie haar diensten verder kan ontwikkelen. Dat heeft bijvoorbeeld plannen voor een cyberexpertise-centrum opgeleverd.

Kennisdelen

Hierin treedt de gezamenlijkheid binnen het mbo weer op de voorgrond. Door elkaar echt te helpen, dezelfde informatie te leveren en samen met elkaar producten te ontwikkelen, brengen scholen de aanpak van cybersecurity op een volwassen niveau. Als de ene school een product oplevert, wordt dat via MBO Digitaal ter beschikking gesteld aan de andere scholen. Op die manier delen we kennis en kunnen we gezamenlijk de volgende stap maken.

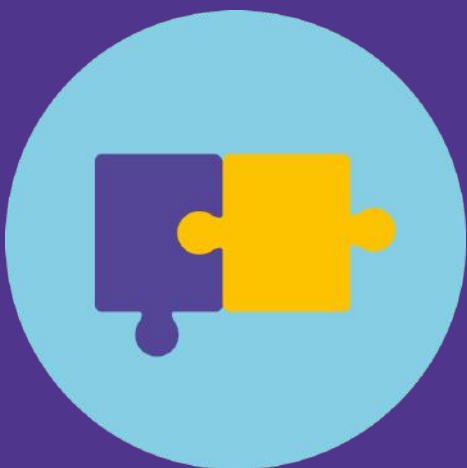
MBO & KWALITEIT

Innovatie

In zijn Kamerbrief van 15 juli 2022 benoemde de minister ook het thema kwaliteit, onderzoek en innovatie. We zagen hierboven al hoe essentieel de rol van digitalisering is bij innovatie van het onderwijs binnen het mbo. Dat is zeker het geval bij de flexibilisering van het onderwijs, waarin het mbo zich steeds meer richting modulair onderwijs begeeft. In 2022 waren daarin weer duidelijke ontwikkelingen gaande.

Modulair aanbod

‘De grootste verandering is dat we wat aanbod betreft flexibeler moeten gaan denken,’ geeft bestuurslid Bert Beun aan. ‘Niet meer alleen vanuit de diploma’s redeneren.’ Dat heeft gevolgen voor de inrichting van het onderwijs. Op langere termijn wordt modulair onderwijs de norm. Voor docenten betekent het dat ze veel meer vanuit een onderwijsteam zullen gaan opereren om ‘kwalitatief hoogwaardig gepersonaliseerd onderwijs, flexibel en voor het leven’ vorm te geven.

Keuzedelen

In 2022 is de flexibilisering van het mbo-onderwijs weer een stap verder gebracht. Uit de 8e Rapportage Monitor keuzedelen en mbo-certificaten bleek dat het aantal keuzedelen licht was toegenomen. In september bevatte het register kwalificatiestructuur 235 keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is. In twee jaar tijd is er bijna 50% bijgekomen. In de derde leerweg worden hiervan 84 certificaten, ongeveer een derde van het totaal, voor keuzedelen opgenomen in het aanbod. Meer dan de helft van de deelnemers in de derde leerweg (52%) koos een keuzedeel waaraan een certificaat verbonden is. Dat is een indicatie dat deze certificaten ook echt benut worden voor om- en bijscholing. Iets minder dan de helft van de studenten die een keuzedeel heeft gevolgd in de derde leerweg heeft dat keuzedeel zelfstandig gevolgd in het kader van om- of bijscholing.

MBO & KWALITEIT

Regionaal investeringsfonds

Innovatie vindt vaak op regionaal niveau plaats. In de regionale investeringsfondsen zitten veel middelen waarmee mbo-instellingen hun onderwijs in samenspraak met hun partners kunnen vernieuwen. De inhoud is daarbij leidend, geeft voorzitter Adnan Tekin aan. 'Een mooi regionaal voorbeeld is de discussie over waterstof in de provincie Groningen.' Een practor vanuit het mbo speelt daar een leidende rol in.

Practoraten

Onderzoek vanuit practoratoren kan een belangrijke bijdrage leveren aan verdere innovatie van het onderwijs. 'We hebben nu 79 practoratoren in het mbo en mikken op een verdubbeling van dat aantal,' zegt Adnan Tekin. 'Grootste uitdaging daarbij is om vanuit de inhoud naar de kennisagenda en de innovatieagenda te kijken.' Regionaal kunnen de verschillen namelijk groot zijn. Zo heeft iedere regio een eigen antwoord op de energietransitie. Afhankelijk van de vraag kunnen instellingen dan nagaan of het zinvol is om een practoraat voor onderzoek in te richten.

MBO & KWALITEIT

Bekostiging

Benchmark mbo

De in 2022 opgeleverde 17^e Benchmark deelname van alle mbo-scholen. De inhoud onderzoek en trends.

Uit de 17^e Benchmark mbo blijkt dat de voor het vroegtijdig signaleren van financieel onderwerp van gesprek en in ontwikkeling betrokken bestuurders met elkaar in gesprek. Het verhaal achter de cijfers in beeld te brengen daar zoveel mogelijk open en transparant. Wetenschap en Cultuur toonde zich enthousiast over de mbo.

Oege de Jong, bestuurslid MBO Raad

Portefeuilles bekostiging:

- begroting/jaarverslag MBO Raad
- administratieve lasten en regeldruk
- PPS - Helderheid
- benchmark en MBO Transparant
- Geïntegreerd Jaardocumentfinanciering LLO (samen met Joany Krijt en Bert Beun)
- Early Warning
- Waarborgfondsbestuursakkoord financieel (samen met Bert Beun)
- financieel toezicht Inspectie (samen met Bert Beun)
- stabiele bekostigingschoolkosten (samen met Rianne van der Meij)
- remuneratiecommissie
- studentzaken

Portefeuilles bedrijfsvoering:

- administratieve organisatie
- handhaafbaarheid
- beheer data
- RIO
- informatiestrategieregie op leermiddelen (samen met Rianne van der Meij)
- uitvoeringstoetsen
- instellingstoetsen
- FSR/duurzaamheid

Oege de Jong, bestuurslid MBO Raad

MBO RAAD & DE VERENIGING

Er gebeurde veel binnen de vereniging in 2022. 'Het bestuur heeft er een dagtaak aan,' vertelt voorzitter Adnan Tekin. 'Het mbo staat in het middelpunt van de belangstelling. We nemen de leden daarom nadrukkelijk mee in alle ontwikkelingen, want zij hebben het mandaat.' De leden praatten bijvoorbeeld mee in de klankbordgroep voor de Taskforce Asscher, zijn betrokken bij de inhoudelijke dialogen voor de Werkagenda mbo en vormen een meeleesgroep voor het Strategisch Meerjarenbeleid 2022-2030. 'We spiegelen ons aan elkaar en zorgen voor wederzijdse inspiratie.'

Betrokkenheid

Frank Bluiminck, secretaris van het bestuur en directeur MBO Raad

- verenigingszaken
- lid bestuur Neth-ER
- lid bestuur VEMBO
- voorzitter Stuurgroep Gezonde School

Frank Bluiminck, secretaris bestuur MBO Raad

...m elkaar op te zoeken ligt het in ieder geval niet. Na de beëindiging van de lockdown was er veel behoefte om elkaar te ontmoeten. 'Het was ook echt het jaar van de ontmoeting binnen de vereniging,' vertelt Adnan Tekin. 'Tijdens plenaire bijeenkomsten spraken we elkaar over de Werkagenda mbo, de Regeling Kwaliteitsmiddelen, het Stagepact, burgerschap en andere zaken die ons allemaal raken.' Bestuurslid Oege de Jong bevestigt dat beeld: 'Over de Werkagenda mbo is intensief gesproken, met veel interactie tussen de leden, wat een bijzondere dynamiek opleverde binnen de vereniging.'

MBO RAAD & DE VERENIGING

Langetermijnvisie

Het belang van een langetermijnvisie voor het mbo werd door de leden gedeeld. Grote maatschappelijke transitie vragen om een herijking van het middelbaar beroepsonderwijs. Met de visie geeft de MBO Raad de randvoorwaarden aan voor kwalitatief hoogwaardig innovatief en inclusief beroepsonderwijs, als basis voor de welvaart en het welzijn in ons land. Voor de uitvoering van deze visie is het zaak dat de leden nauw op elkaar zijn aangesloten. Op advies van de Commissie Governance gingen de leden in op gedeelde waarden en de uitgangspunten voor samenwerking binnen de sector.

Governance

De Commissie Governance is in 2022 opgericht. In de loop van het jaar ging de commissie onder andere aan de slag met de eerder vastgestelde Code Goed Bestuur. In deze code worden vooral de waarden en het goede gedrag omschreven voor de aangesloten bestuurders. Op verzoek van de minister onderzocht de commissie of aan de code ook harde normen kunnen worden verbonden. 'De commissie heeft dit signaal opgepakt en het bestuur geadviseerd om met de leden in gesprek te gaan over de implicaties van de code,' zegt bestuurslid Gabe van der Zee. 'Na consultatie van de leden heeft het bestuur aan de commissie gevraagd om hier in 2023 een traject voor te starten.'

Verenigingsontwikkeling

Een dergelijk traject draagt bij aan de verdere ontwikkeling van de vereniging. 'Het is belangrijk om iedereen tot zijn recht te laten komen,' zegt Adnan Tekin. De Commissie Schuur had na veldonderzoek in 2021 de vereniging geadviseerd om gezamenlijk na te gaan hoe de leden met elkaar om willen gaan. 'In 2022 hebben we stappen gezet in het hercontracteren van de leden. Na corona was het echt nodig om de vereniging nieuw leven in te blazen.' De focus ligt ook op het intensief betrekken van de leden bij de opdracht van de MBO Raad. 'We kijken per thema wat werkt. Gelukkig kunnen we tegenwoordig ook digitaal snel schakelen.'

MBO RAAD & DE VERENIGING

Klankbordgroep

‘Als voorzitter is het voor mij van groot belang om verbinding te zoeken met de leden en ze te betrekken bij beleidsvorming en gedachtenvorming,’ licht Adnan Tekin toe. Om de leden vaker mee te laten praten binnen de vereniging werd bijvoorbeeld een klankbordgroep ingesteld voor Kansrijk Opleiden en een meeleesgroep voor het Strategisch meerjarenperspectief. Leden konden input leveren voor de gesprekken met de minister over de Werkagenda mbo. Communitys voor overleg over Kwaliteit, Digitalisering en Leven Lang Ontwikkelen werden verder uitgebouwd.

Lerend vermogen

Via deze communitys zijn nieuwe bestuurders sneller op de hoogte van ontwikkelingen. Bij de benchmark mbo blijkt samenwerking goed te werken. Een delegatie van bestuurders zit samen aan tafel en praat elkaar bij. Ook op het onderwerp bekostiging is de betrokkenheid van de leden goed zichtbaar, in de regiegroep Bekostiging zitten inmiddels 15 bestuurders bij elkaar. ‘We ontwikkelen echt het lerend vermogen binnen de vereniging,’ stelt Oege de Jong, die als voorzitter van de regiegroep optreedt. De deelnemers zijn zowel uit de grote als uit de kleinere mbo-instellingen afkomstig en zijn een representatieve afvaardiging van de sector. De nauwere samenwerking versterkt de onderlinge band. ‘Het mbo is de meest complexe sector die er is. We staan met zijn allen in het middelpunt van het maatschappelijk verkeer.’

MBO RAAD & DE VERENIGING

Bedrijfstakgroepen (btg's)

Samen de schouders eronder gaat veel dieper dan bijvoorbeeld betrokkenheid op thema's. Voor ontmoeten en verbinden is een bijzondere positie weggelegd voor de bedrijfstakgroepen, waarbinnen leden geclusterd in sectoren, ook met elkaar samenwerken aan het mbo. Kennisdeling via de btg's is een te koesteren waarde, evenals de smart-verbinding met de sectorkamers in SBB, waardoor op de as onderwijs-bedrijfsleven goed zaken gedaan kunnen worden.

Wet bestuurlijke harmonisatie

De per 1 januari 2022 in werking getreden Wet bestuurlijke harmonisatie beroepsonderwijs had vooralsnog beperkt effect. Enkele instellingen hebben gebruik gemaakt van de ruimte die de wet biedt om nauwer samen te werken. In de loop van het jaar uitgevoerde fusietrajecten zijn deels op de invoering van de wet terug te voeren. Hetzelfde geldt voor de realisatie van vier verticale scholengemeenschappen.

MBO RAAD & DE VERENIGING

Organisatie

De herwaardering van het mbo betekent veel voor de sector en in het verlengde daarvan voor de vereniging. Politiek en samenleving zien het grote belang van mbo'ers en de sector voor de welvaart en het welzijn van ons land. Een groter beroep vanuit de buitenwereld betekent dat de vereniging zich verder moet ontwikkelen. De leden gingen daarover met elkaar in gesprek. In aansluiting daarop werd binnen het bureau van de MBO Raad de verdere ontwikkeling naar een professionele organisatie doorgezet.

Verbinding

Uit de reacties van de leden bleek veel waardering voor de medewerkers van het bureau. 'We zijn erg tevreden als bestuur over de ondersteuning die we krijgen,' meldt Gabe van der Zee. Tijdens de eerste MBO Raad Totaal Dag, de eerste fysieke bijeenkomst voor de bureaumedewerkers na corona, viel het de nieuwe directeur op dat de medewerkers blij waren om elkaar weer te zien. Uit medewerkersonderzoek bleek dat zij er trots op zijn om voor de MBO Raad te werken en voldoende autonomie ervaren in hun werk. Wel willen ze graag investeren in meer verbinding en meer samenwerking tussen de teams.

Sociale cohesie

De sociale cohesie was daarom een belangrijk aandachtspunt in 2022. Besloten is om dit vraagstuk gestructureerd op te pakken. Dat komt onder andere tot uiting in het nieuwe interne magazine MBO Praat waarin medewerkers aan het woord komen over gemeenschappelijke onderwerpen. Bijvoorbeeld de vraag wat hybride werken precies inhoudt voor de medewerkers. Verder vindt vier keer per jaar een gezamenlijke bijeenkomst plaats onder de benaming MBO Totaal Dag.

MBO RAAD & DE VERENIGING

Samenhang projectsubsidies en groeifonds

Het grote appèl op de mbo-sector zorgde ondertussen voor druk op de bureau-organisatie. Het aantal extern gefinancierde activiteiten nam in omvang toe. Naast de projectsubsidies van het ministerie van OCW waren er de toekenningen van het Nationaal Groeifonds. Subsidies voor de programma's NPuls, voor digitalisering, en leven lang ontwikkelen, leverden voor het bureau veel werk op. 'Dat zijn grote programma's die je goed moet inbedden in je organisatie,' licht Frank Bluiminck toe.

Samenhang

'Nieuwe activiteiten betekent dat we op zoek moeten naar samenhang, ook in ons personeelsbeleid,' legt Frank Bluiminck uit. Extra inzet was er daarom op de onboarding van nieuwe medewerkers. Het is van belang dat zij snel worden ingewerkt in onder andere de bestaande netwerken. 'Ook de communicatie rond onze activiteiten zullen we gaan aanscherpen.' Het proces voor de vernieuwing van de organisatie is na de zomer van 2022 op gang gebracht.

Integraal

In 2023 zal hier een vervolg aan worden gegeven. 'We willen de organisatie zo inrichten dat we optimaal uitvoering kunnen geven aan de visie van de vereniging als geheel,' licht Frank Bluiminck toe. 'We zullen onze activiteiten meer integraal gaan uitvoeren, de samenwerking tussen teams onderling verbeteren en ruimte geven aan de professionaliteit van de medewerkers.' In een dynamische context zal de organisatie zich verder ontwikkelen.

SAMENVATTING

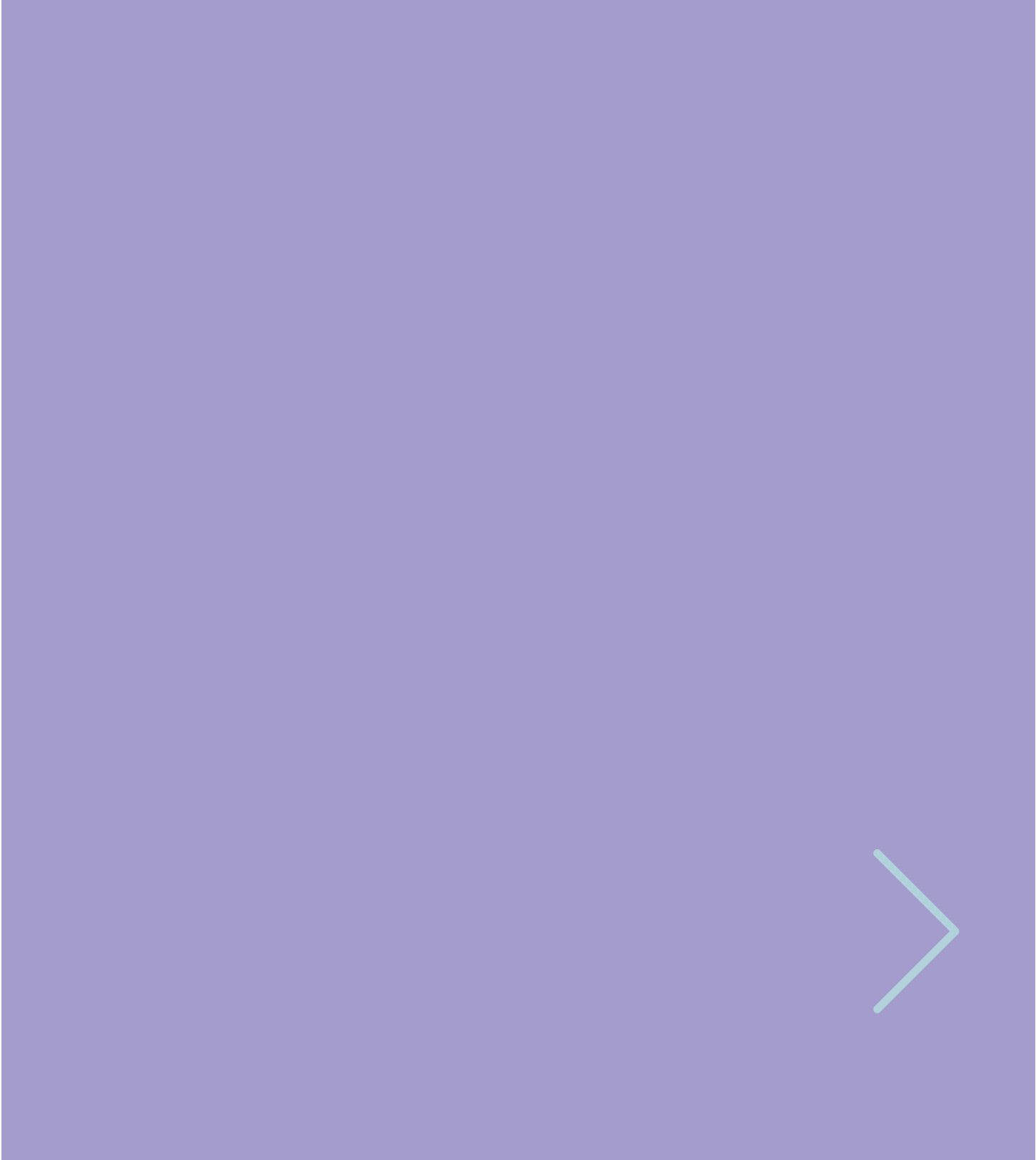
Het mbo stond in 2022 in het middelpunt van de belangstelling. De sector speelt een cruciale rol bij grote maatschappelijke opgaven als de energietransitie. Voor werk en stages kunnen onze studenten terecht in de bouw, de zorg, de techniek en de maatschappelijke dienstverlening. Mbo-studenten moeten dan een positie hebben die evenwaardig is aan die van de studenten uit het ho. In samenspraak met de minister zette de MBO Raad zich daarom in voor emancipatie van de mbo'ers.

In 2022 dachten de leden van de vereniging mee over de toekomst van de sector. Ze leverden bijdragen aan de voorbereiding van de Werkagenda mbo van de minister en stelden gezamenlijk een visie op de komende jaren vast. Dit Strategisch Meerjarenperspectief mbo 2022-2030 zet de beleidslijnen uit voor de thema's arbeidsmarkt, samenleving en kwaliteit van het onderwijs, en ontwikkeling van de vereniging.

Bij het thema arbeidsmarkt lag de nadruk op de samenwerking van mbo-instellingen met bedrijven en instellingen binnen het regionale ecosysteem. Voor de samenleving als geheel maakte de raad zich hard voor de publieke opdracht in leven lang ontwikkelen. Kwaliteit kreeg een extra impuls via ondermeer een nieuwe cao, het programma Doorpakken op digitalisering en de inzet op basisvaardigheden, zoals burgerschap.

Voor de verdere ontwikkeling van de vereniging is de betrokkenheid van de leden van groot belang. In 2022 praatten bestuurders in diverse gremia mee over belangrijke dossiers. Deze netwerken, deskundig ondersteund door het bureau, hebben een enorme boost gegeven aan kennisdelen en kennisontwikkelingen met en voor onze leden. Vanaf het najaar is een traject gestart om activiteiten meer integraal uit te kunnen voeren. Hiermee kan het bureau optimaal uitvoering geven aan de visie van de vereniging binnen de dynamische context van het mbo in onze samenleving.

PORTEFEUILLEVERDELING BESTUUR

Adnan Tekin, voorzitter

- communicatie/woordvoering
- studentzaken
- (vice-)voorzitter SBB
- (sociale) veiligheid
- administratieve lasten/consistentie regelgeving
- burgerschap (samen met Rianne van der Meij)
- corona (samen met Bert Beun)
- verenigingszaken (samen met Frank Bluiminck)
- governance (samen met Gabe van der Zee)

Joany Krijt, bestuurslid en voorzitter MBO Utrecht

Onderwijs en bedrijfsleven

- lid dagelijks bestuur SBB
- kwalificatiestructuur
- macrodoelmatigheid
- BPV
- bedrijfstakgroepen, sectorale ontwikkelingen, SDG
- keuzedelen en certificaten (samen met Oege de Jong en Bert Beun)

PORTEFEUILLEVERDELING BESTUUR

Bert Beun, bestuurslid en cvb-lid Deltion College

Onderwijs en omgeving

- RIF, CIV, Technohubs
- regionale ecosystemen
- LLO (incl. scholingsportaal en alumni) (samen met Joany Krijt & Oege de Jong)
- kwaliteitszorg en -netwerk
- bestuursakkoord (samen met Oege de Jong)
- toezicht Inspectie (samen met Oege de Jong)

Digitalisering

- cybersecurity
- Portefeuilleverdeling juni 2020
- Benchmarks digitalisering
- DoD 2022
- Groiefondsaanvraag
- EDU-k
- Relatie SURF/Kennisnet

Gaby Allard, bestuurslid en cvb-lid ROC van Amsterdam/Flevoland

Sociaal domein

- gelijke kansen
- passend onderwijs
- sociaal domein/sluitende aanpak
- inburgering/nieuwkomers
- educatie
- nieuwkomers
- VAVO
- entree/niveau 2

Overige onderwerpen

- internationalisering
- onderzoek en innovatie
- studiesucces / alumni

PORTEFEUILLEVERDELING BESTUUR

Rianne van der Meij, bestuurslid en cvb-lid Grafisch Lyceum Rotterdam

Doorstroom en examinering

- vmbo-mbo
- mbo-AD-hbo
- burgerschap
- taal en rekenen
- examinering en diplomering
- toelatingseisen, instroom, intake
- doorlopende leerlijnen
- LOB schoolkosten (samen met Oege de Jong)
- remuneratiecommissie
- studentzaken
- regie op leermiddelen (samen met Oege de Jong)

Gabe van der Zee, bestuurslid en cvb-lid Yuverta

Werkgeverszaken

- cao en pensioen
- bevoegd en bekwaam
- professionaliseren
- zij-instromers
- ZPW
- gezondheidsbeleid

Governance

- governancecodefusies
- Raden van Toezicht (mede)zeggenschap (samen met Adnan)

PORTEFEUILLEVERDELING BESTUUR

Oege de Jong, bestuurslid en cvb-lid mboRijnland

Bekostiging

- begroting/jaarverslag MBO Raad
- administratieve lasten en regeldruk
- PPS - Helderheid
- benchmark en MBO Transparant
- Geïntegreerd Jaardocumentfinanciering LLO (samen met Joany Krijt en Bert Beun)
- Early Warning
- Waarborgfondsbestuursakkoord financieel (samen met Bert Beun)
- financieel toezicht Inspectie (samen met Bert Beun)
- stabiele bekostigingschoolkosten (samen met Rianne van der Meij)
- remuneratiecommissie
- studentzaken

Bedrijfsvoering

- administratieve organisatie
- handhaafbaarheid
- beheer data
- RIO
- informatiestrategieregie op leermiddelen (samen met Rianne van der Meij)
- uitvoeringstoetsen
- instellingstoetsen
- FSR/duurzaamheid

Frank Bluiminck, secretaris van het bestuur en directeur MBO Raad

- verenigingszaken
- lid bestuur Neth-ER
- lid bestuur VEMBO
- voorzitter Stuurgroep Gezonde School

Dit jaarverslag 2022 van de MBO Raad is tot stand gekomen met:

Tekst:

Hans Zijlstra, tekst & redactie/ Verhalen die verbinden

Eindredactie en vormgeving:

I&EC MBO Raad

Beeld:

The Creators Hub, Jordi Sloots voor Skills Netherlands 2023

Techniekbeeldbank, Jef Poldervaart

MBO Raad

Illustraties:

Buro Brand